

Česká zemědělská univerzita v Praze
Provozně ekonomická fakulta
Katedra humanitních věd

Diplomová práce
Profesní uplatnění mládeže v Kraji Vysočina

Bc. Pavlína Svatková

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Provozně ekonomická fakulta

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Bc. Pavlína Svatková

Veřejná správa a regionální rozvoj – k. s. Sez. Ústí – Tábor

Název práce

Profesní uplatnění mládeže v Kraji Vysočina

Název anglicky

Career opportunities for young people in Vysočina Region

Cíle práce

Cílem diplomové práce je analyzovat profesní uplatnění absolventů z řad mládeže v Kraji Vysočina. Zároveň diplomová práce popíše faktory, které ovlivňují rozhodování o budoucím profesním uplatnění absolventů žijících ve městě a na vesnici.

Metodika

Teoretická část diplomové práce bude zaměřena na studium odborné literatury k danému tématu. Bude čerpáno také ze zákonů upravujících danou problematiku.

V praktické části bude proveden výzkum formou dotazníku, v kombinaci s polostandardizovanými rozhovory. Výzkumným vzorkem dotazníkového šetření budou absolventi vybraných základních škol v Kraji Vysočina. Rozhovory budou vedeny s kompetentními pedagogickými pracovníky, kteří poskytnou svůj pohled na dané téma.

Harmonogram práce:

Červen 2021 – specifikace metodiky, stručný obsah teoretické části práce

Srpen 2021 – zpracování teoretické části DP (úvod, popis metodiky, literární rešerše),

Říjen 2021 – vlastní terénní šetření

Prosinec 2021 – zpracování a odevzdání empirické části v první verzi

Březen 2022 – odevzdání kompletní DP se zpracovanými připomínkami

Doporučený rozsah práce

60 – 80 stran

Klíčová slova

Absolvent, studium, škola, město, vesnice

Doporučené zdroje informací

BOŘECKÝ, Jiří; POLICAR, Pavel. Dějiny Batelova. Batelov: Obecní úřad Batelov, 2001. ISBN 80-238-7463-2.

FRANTÁL, Bohumil. Prostorové chování: vzorce aktivit, mobilita a každodenní život ve městě. Brno:

Masarykova univerzita, 2012. Sociologie (Grada). ISBN 978-80-210-5756-2

HEGER, V. *Komunikace ve veřejné správě*. Praha: Grada, 2012. ISBN 978-80-247-3779-9.

HEROVÁ, I. Životní styl venkovských domácností. In Majerová, V. a kol. Český venkov 2006: Sociální mobilita a kvalita života venkovské společnosti. 2007. Praha: Credit Praha. ISBN 80-213-1539-3

HUDEČKOVÁ, H. – LOŠTÁK, M. – ŠEVČÍKOVÁ, A. – ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE. KATEDRA HUMANITNÍCH VĚD. *Regionalistika, regionální rozvoj a rozvoj venkova*. V Praze: Česká zemědělská univerzita, Provozně ekonomická fakulta, 2006. ISBN 978-80-213-1413-9.

JUREČKA, V. *Mikroekonomie*. Praha: Grada Publishing, 2018. ISBN 978-80-271-0146-7.

KUBÁTOVÁ, Helena. Sociologie životního způsobu. Praha: Grada, 2010. Sociologie (Grada). ISBN 978-80-247-2456-0

MEZŘICKÝ, Václav. Perspektivy globalizace. PORTÁL, 2011. ISBN 978-80-7367-846-3

PERLÍN, Radim. Venkov, typologie venkovského prostoru. Katedra sociální geografie a regionálního rozvoje PŘF UK, 2010

Předběžný termín obhajoby

2020/21 LS – PEF

Vedoucí práce

prof. PhDr. Ing. Věra Majerová, CSc.

Garantující pracoviště

Katedra humanitních věd

Elektronicky schváleno dne 18. 2. 2022

prof. PhDr. Michal Lošťák, Ph.D.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 21. 2. 2022

doc. Ing. Tomáš Šubrt, Ph.D.

Děkan

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou diplomovou práci "Profesní uplatnění absolventů v Kraji Vysočina" jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího diplomové práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu použitých zdrojů na konci práce. Jako autorka uvedené diplomové práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušil autorská práva třetích osob.

V Praze dne 30. 3. 2022

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala především paní prof. Ing. PhDr. Věře Majerové, CSc. za její laskavé vedení, ochotu a cenné rady, dále všem účastníkům rozhovorů a absolventům za ochotu spolupracovat na výzkumu a své rodině za trpělivost a podporu po celou dobu mého studia.

Profesní uplatnění mládeže v Kraji Vysočina

Abstrakt

Diplomová práce se zabývá problematikou volby povolání žáků, kteří končí povinnou školní docházkou při rozhodování a volbě svého budoucího povolání. Cílem práce je analyzovat jaké vlivy a faktory jsou iniciátory při volbě budoucího povolání, jaké jsou možnosti profesního uplatnění absolventů v Kraji Vysočina a jak se volba budoucího povolání může lišit u absolventů žijících ve městě a na vesnici. Diplomová práce je rozdělena na část teoretickou a empirickou.

V teoretické části je představen obecný systém školství v České republice, následovaný konkrétním popisem oblasti školství v Kraji Vysočina, na který navazuje kapitola o trhu práce. Dále je popsána rozdílnost života ve městě a na vesnici. V diplomové práci je představeno krajské město Jihlava i Městys Batelov.

Empirická část se zaměřuje na kombinaci metody kvantitativního a kvalitativního výzkumu. Kvantitativní výzkum je zpracován metodou dotazníkového šetření s žáky devátých ročníků základních škol, kvalitativní výzkum formou polostrukturovaného rozhovoru doplňuje výzkum o názory ředitelů na danou problematiku. Výzkum je zaměřen na faktory ovlivňující žáky v jejich rozhodování o budoucím pracovním uplatnění, byl prováděn na čtyřech základních školách v Kraji Vysočina – na venkově i ve městě.

Klíčová slova: absolvent, městys, studium, školství, trh práce, venkov, Vysočina, základní škola

Career opportunities for young people in Vysočina Region

Abstract

The master's diploma thesis deals with the issue of career choice in pupils completing their compulsory elementary education and choosing their future vocation. The aim is to identify and analyse the influences and factors initiating the choice of the pupils' future vocation, the employment opportunities of graduates in the Vysočina Region, and also how the choice of future vocation differs between graduates living in urban versus rural areas. The diploma thesis comprises a theoretical and an empirical part.

The theoretical part presents the general education system in the Czech Republic and a specific description of education institutions in the Vysočina Region, followed by a chapter about the labour market. The differences between life in a city and in rural areas are identified as well. The model communities for the diploma thesis are the regional municipality of Jihlava, and the township of Batelov.

The empirical part focuses on a combination of quantitative and qualitative research methods. The quantitative research is carried out through questionnaire survey among ninth grade elementary school pupils; the qualitative survey is delivered as a semi-structured interview about the topic with school headmasters. The research focuses also on factors influencing the pupils in their decision-making about their future employment; it took place at four elementary schools in the Vysočina Region – both in rural and urban areas.

Keywords: graduate, township, study, education, labour market, countryside, Vysočina Region, elementary school

Obsah

1	Úvod.....	10
2	Cíl práce a metodika	12
2.1	Cíl práce	12
2.2	Metodika práce	12
3	Teoretická část práce	13
3.1	System školství v České republice.....	13
3.1.1	Historie školství	13
3.1.2	Současné školství.....	14
3.1.3	Typy škol	15
3.1.4	Absolvent	15
3.1.5	Vliv rodiny na vzdělání.....	17
3.1.6	Spolupráce školy a rodiny.....	18
3.1.7	Role školy jako instituce.....	19
3.2	Školství v Kraji Vysočina	20
3.2.1	Základní školy.....	20
3.2.2	Střední školy	23
3.2.3	Vyšší odborné školy.....	25
3.2.4	Vysoké školy.....	25
3.3	Trh práce v ČR.....	26
3.3.1	Úřad práce ČR	26
3.3.2	Zaměstnanost absolventů	30
3.4	Život ve městě a na vesnici	32
3.4.1	Problematika venkova.....	32
3.4.2	Urbanizace a suburbanizace.....	34
3.4.3	Odišnosti vesnice a města	35
3.5	Město Jihlava	39

3.5.1 Historie města Jihlavy.....	39
3.5.2 Vzdělání v Jihlavě.....	40
3.6 Městys Batelov	44
3.6.1 Volnočasové aktivity	46
3.6.2 Vzdělávání v Batelově	49
4 Praktická část práce	52
4.1 Stanovení metodiky výzkumu	52
4.2. Formulace problému	52
4.3. Formulace výzkumných otázek a hypotéz:.....	53
4.4. Příprava a realizace dotazníkového šetření.....	54
4.5 Příprava a realizace rozhovoru	54
5 Zhodnocení výsledků.....	56
5.1 Interpretace dat z dotazníků.....	56
5.2 Interpretace dat z rozhovorů	74
5.3 Vyhodnocení hypotéz	78
5.4 Shrnutí výsledků výzkumu	79
6 Závěr	80
7 Seznam použitých zdrojů.....	82
8 Seznam tabulek a grafů.....	88
Přílohy.....	90

1 Úvod

Škola, základ života. Nejen název slavné komedie, ale i fráze, která je hojně užívaná napříč generacemi. Vzdělání bylo, je a bude důležitým aspektem v životě každého člověka. Diplomová práce je zaměřena na uplatnění absolventů základních škol na pracovním trhu a to na základě toho, v jakém žijí prostředí, zda na vesnici či ve městě. Důležité bude představit základní rozdíly mezi životem ve městě a venkově. Je předpokládáno, že výchova dítěte v prostředí venkova či naopak města se podepíše na jeho chování, jednání, rozhodování, například v oblasti volby budoucího povolání. Dítě vyrůstající na venkově může mít jiné možnosti, zájmy a hodnoty než dítě vyrůstající ve větším městě.

Cílem diplomové práce bude analyzovat vlivy a faktory, jež mají významný podíl při rozhodování studentů základních škol o tom, jaké zvolí budoucí povolání. Zároveň bude zkoumáno, jaké mají možnosti pracovního uplatnění v Kraji Vysočina a jak se výběr povolání liší u studentů žijících ve městě a na vesnici. Diplomová práce bude rozdělena na část teoretickou a praktickou.

V teoretické části práce budou nejprve ve stručnosti představeny dějiny školství u nás, aby byl následně přiblížen i současný stav českého školství. Charakterizovány budou jednotlivé typy škol a definován bude pojem absolvent, s nímž text pracuje. Pozornost se zaměří rovněž na přiblížení vlivu rodiny na vzdělání a na formy spolupráce mezi školou a rodinou. Následně budou představeny jednotlivé úrovně školství v Kraji Vysočina. Důležitou část práce bude tvořit i přiblížení podoby trhu práce v ČR, s čímž souvisí problematika fungování Úřadu práce ČR a jeho poboček. V návaznosti na trh práce bude analyzována zaměstnanost absolventů bezprostředně po ukončení studií. Není třeba polemizovat o tom, že vstup do dospělosti a na pracovní trh není nic jednoduchého. V diplomové práci bude rovněž porovnáván život na venkově a ve městě.

Praktická část práce se zaměří na vzdělávání ve městě Jihlava a v městysu Batelov. Formou kvantitativního i kvalitativního šetření budou analyzovány možnosti profesního uplatnění mládeže v kraji Vysočina i faktory, které ovlivňují výběr budoucího povolání u absolventů základních škol. Současně se diplomová práce bude zabývat rozdílem ve výběru u absolventů žijících ve městech a na vesnici. Představeny budou výsledky výzkumu, který se uskutečnil v období mezi prosincem 2021 až únorem 2022 na 4 základních školách v Batelově, Horní Cerekvi, Jihlavě a Žirovnici, když Jihlava byla určena jako škola městská, kdežto zbylé tři jako venkovské. Z výsledků dotazníkového šetření mezi žáky,

i z provedených rozhovorů bude poukázáno na rozdíly, které mnohé napoví o smýšlení dnešní mládeže, která stojí před důležitým rozhodnutím ve svém životě. Pomohou také přiblížit důvody vzniku rozdílných názorů, nejen při výběru dalšího vzdělání, ale také v přístupu k volbě budoucího povolání. Napoví mnohé o síle vlivu rodinného prostředí, zázemí i ekonomických faktorů na kvalitu života dětí a mládeže při zohlednění prostředí, ve kterém žijí.

2 Cíl práce a metodika

2.1 Cíl práce

Cílem diplomové práce je analyzovat možnosti profesního uplatnění mládeže v Kraji Vysočina a faktory ovlivňující výběr budoucího povolání absolventů základních škol. Zároveň se diplomová práce zaměří na rozdíly výběru u absolventů žijících ve městě a na vesnici. Teoretická východiska diplomové práce budou čerpány z relevantních zdrojů, zejména odborné literatury a publikovaných článků. Na teoretickou část naváže praktická část diplomové práce, kde bude provedeno výzkumné šetření.

První, tedy teoretická část práce bude tvořena jednotlivými kapitolami, které budou tvořeny na základě informací čerpaných z dostupných zdrojů. Kapitoly představí témata jako je systém školství v České republice a konkrétně v Kraji Vysočina, trh práce a s ním spojenou zaměstnanost absolventů základních škol. Dále bude představen život ve městě a vesnici a jeho rozdílnosti. Z důvodu zaměření diplomové práce bude představeno město Jihlava a městy Batelov.

Druhá část diplomové práce je část praktická. Zde bude představen průběh výzkumného šetření, představeni respondenti výzkumu a shrnuta data, která byla provedeným výzkumem získána. Získaná data budou interpretována a jejich vyhodnocením bude naplněn cíl práce.

2.2 Metodika práce

Dostatek informací a znalostí o zvoleném tématu diplomové práce bude dosaženo odpovídajícím studiem ze všech dostupných zdrojů týkajících se dané oblasti. Zdroje budou literární, internetové a další. Ze získaných znalostí bude vypracována teoretická část členěná na jednotlivé kapitoly, ze kterých bude následně vyhotovena praktická část diplomové práce. Z důvodů teoretického zaměření práce bude v její praktické části využit kvantitativní i kvalitativní výzkum – rozhovory s pracovníky vybraných základních škol, které budou doplněny o dotazníkové šetření s absolventy 9. tříd stejných základních škol. Rozhovory i dotazníkové šetření bude pojednávat o možnostech pracovního uplatnění absolventů a vlivech, které mohou ovlivnit výběr jejich budoucího povolání. Závěry práce mohou být využity pro účely základních škol, zejména například výchovných poradců, kteří se studenty 9. tříd řeší další studijní a pracovní uplatnění.

3 Teoretická část práce

3.1 Systém školství v České republice

Systém vzdělávání je stále aktuální celospolečenské téma. Nejen rodiče si uvědomují potřebu kvalitního vzdělání svých dětí, které skutečně formuje budoucnost celé populace. Jakékoliv změny systému jsou proto předmětem ostré diskuze. Nutnost změn si uvědomujeme všichni, ale různí se názory na to, jak vlastně vypadá samotný ideální stav. I kdyby bylo možné jasně definovat ideální podobu školství, nebude prakticky možné jí dosáhnout kvůli přítomnosti různých praktických bariér spojených především s financováním. Musíme proto pochopit silné a slabé stránky současného systému a pracovat v tomto rámci. Přijmout konstruktivní kritiku a snažit se vybudovat funkční systém, který zajistí kvalitní vzdělání a rozvoj co nejširší populaci. (Kalous, Veselý, 2006)

3.1.1 Historie školství

Mnoho užívaných vyučovacích metod a systémů má svůj původ v minulosti. Stejně jako v minulosti i dnes nese hlavní odpovědnost za kvalitu vzdělávání a výchovu samotný učitel. Historie vzdělávání je ta ve svých počátcích více než se systémem spojena s velkými osobnostmi, které zasahovali i mimo pole samotné pedagogiky. Svoji stopu zanechal ve vzdělávání reformátor Jan Hus. V době jeho vedení zanikají klášterní školy, pozastavuje se vývoj školství a omezena je i činnost Karlovy univerzity. Husitství tak na jednu stranu systém omezuje, ale přináší do něj i novou myšlenku vzdělávání žen a dívek, ale i všeobecně venkovských vrstev. Tuto tendenci ruší násilná pobělohorská rekatolizace. Český venkov se vrací ke směru masové ngramotnosti. Nejvýznamnější pedagogem, který ovlivnil vzdělávání na celoevropské úrovni, zůstává Jan Ámos Komenský. Principy, které do pedagogiky vnesl, zůstávají stále platné. Sám je shrnul v díle Velká didaktika, kde popisuje i svůj návrh organizační struktury školství. Jedná se o systém, který je rozsahem podobný současné struktuře. V platnosti zůstává i organizace výuky do homogenních tříd. Stejně tak jsou stále aplikovány jím zmiňované pojmy, jako je školní rok, školní prázdniny, školní týden se specificky stanovenými vyučovacími hodinami. (Jůva 1997)

3.1.2 Současné školství

Legislativním základem systému jsou dokumenty vydané nebo schválené Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy ČR. Jedním z nejdůležitějších dokumentů ve školství je Bílá kniha – národní program vzdělávání je ukotven zákonem č. 561/2004 Sb. o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání v platném znění od 11. 7. 2020. Dokumenty jsou vydávány na dvou úrovních – státní a školní. Na státní úrovni se jedná o rámcový vzdělávací program (RVP) a na školní úrovni je to školní vzdělávací program (ŠVP), sloužící pouze pro specifikaci vzdělávání na konkrétní škole. (Šimoník, 2005)

Každý obor vzdělávání má stanoven svůj vlastní rámcový vzdělávací program, který specifikuje povinný obsah, rozsah a podmínky daného vzdělávání. Závazným dokumentem pro všechny školy na úrovni středního odborného vzdělávání je rámcový vzdělávací program pro střední odborné vzdělávání. Školy jej musí respektovat a podrobněji jej rozpracovávají do svých vlastních osnov vzdělávacího programu. Stanoveny jsou především výsledky vzdělávání, tedy to co by měl žák v určitém bodu vzdělávání umět a dle úrovně svých osobních předpokladů tuto znalost také prokázat. (Zákon č. 561/2004 Sb.)

Na tomto závazném podkladu jsou vypracovávány dokumenty nutné pro převedení plánu do praxe, jako je hodnocení výsledků vzdělávání, tvorba učebnic a jejich posudky. Zadaný obsah učiva je uspořádán do předmětů nebo modulů. (Švarcová, 2008)

Feminizace ve školství

V souvislosti se zastoupením učitelů a učitelek ve školské profesi je na místě zmínit pojem feminizace. Tento pojem definuje převahu ženského pohlaví v některém z odvětví, v tomto případě tedy ve školství. Z historického hlediska jsou některé druhy činností tradičně s ženami spojovány více, zejména práce v domácnosti, oblast spojená se vzděláváním dětí či jejich opečováváním. V zaměstnání mají feminizované pracovní skupiny svým způsobem specifické postavení – negativně se toto může odrážet například na finančním ohodnocení či společenské prestiži žen. V oblasti školství je dlouhodobě převaha žen, v posledních letech se situace mírně zlepšila. O studium na pedagogických školách je zájem především ze strany dívek. Jak ukazují mnohé výkazy a studie, jde o poměr přibližně 75% ženského zastoupení, proti 25% mužského. (Průcha, 2009)

3.1.3 Typy škol

Základní školství odlišuje pouze větev relativně jednotného klasického vzdělávání a směr alternativního vzdělávání. Od druhého stupně se ovšem výuka sjednocuje do relativně ustálených tří proudů do jisté míry oddělených proudů: všeobecné vzdělávání gymnaziální, střední odborné školství technického, uměleckého nebo ekonomického zaměření a učňovské vzdělávání na středních odborných učilištích. Odborné střední školy zahrnují studium nejméně čtyřleté a ukončené maturitou. Kromě všeobecného vzdělání se soustředí i na profesní přípravu, která od studentů vyžaduje odpovídající odborné vědomosti a dovednosti dle zaměření školy. Dosažení maturitní zkoušky znamená úplné zakončení středního vzdělání a možnost pokračovat dále. (Kalous, Veselý, 2006)

Střední odborná učiliště se zaměřují na přípravu žáků v dělnických profesích nebo oborech. Čtyřleté studium ukončené maturitou je zastoupeno v menší míře. Nematuritní obory jsou koncipovány jako tříleté studium, kdy je střední vzdělání ukončeno získáním výučního listu. Výuční list absolventa kvalifikuje pro výkon dané dělnické profese. Absolvent si volí, zda rovnou nastoupí do praxe nebo ještě absolvuje dvouleté nástavbové studium, které je zakončeno maturitní zkouškou. (Švarcová, 2008)

3.1.4 Absolvent

Definice absolventa je uvedena v Zákoníku práce. Absolvent je dle §229 je *“zaměstnanec vstupující do zaměstnání na práci odpovídající jeho kvalifikaci, jestliže celková doba jeho odborné praxe nedosáhla po řádném (úspěšném) ukončení studia (přípravy) 2 let, přičemž se do této doby nezapočítává doba mateřské nebo rodičovské dovolené”*. (Zákon č. 262/2006 Sb.)

Absolvent je osobou s právě ukončeným vzděláním. Jejich postavení je na trhu práce velmi specifické. Obvykle nemají tyto osoby zkušenosti z praxe. Jejich pracovní zkušenost je obecně malá nebo žádná. Nemají ani potřebné kontakty nebo dostatek informací pro kvalitní orientaci na trhu práce. Jejich výhodou je, že se jedná o mladé osoby, které obvykle nemají problém s adaptací na různé podmínky. Často nejsou na určitou pozici přijati absolventi právě kvůli nedostatku profesní vybavenosti a absenci minimálních pracovních návyků. Šance na získání zaměstnání se zvyšuje s vyšším dosaženým vzděláním. (Večerník a kol., 1999)

Absolventi jsou obvykle spojováni s několika překážkami úspěšného vstupu na trh práce, zejména se jedná o překážky jako:

- segmentace pracovního trhu (vysoký počet osob s kvalifikací, o kterou není na trhu zájem)
- konkurence a soutěživost mezi absolventy (podpořená globalizací)
- nižší produktivita práce v počátcích pracovní kariéry (nedostatek praktických zkušeností je spojen i s vyššími náklady)
- nesoulad mezi profesní strukturou u absolventů a potřebami pracovního trhu
- nezájem zaměstnavatelů o dosaženou kvalifikaci absolventů (volba krátkodobých strategií ze strany firem)
- kvalita výuky škol a výběr oborů
- nereálné představy absolventů: výše mzdy, pracovní doba, pracovní zařazení (Kunová, 2011):

Kromě negativ spojených se vstupem absolventů na trh práce, mohou být absolventi při ve svém uplatnění na pracovním trhu pozitivní a přínosní pro společnost, mezi hlavní pozitiva jejich zaměstnávání řadí Úlovec (2014) například následující:

- absence předchozích pracovních návyků (pro některé společnosti je výhodné pracovat s jedincem, který si s sebou nenese „zlozvyky“ ze starého zaměstnání),
- ochota se vzdělávat,
- počítačová a IT gramotnost, působení na sociálních sítích a orientace na internetu,
- časová flexibilita,
- jazyková vybavenost,
- orientace v multikulturním prostředí,
- pozitivní je i čerstvý pohled na věc.

Škola svým systémem vzdělávání a jeho kvalitou může tedy zásadně ovlivnit, nakolik se jedinec dokáže po ukončení vzdělání uplatnit ve svém oboru. Není možné ovlivnit situaci trhu, ani zájem ze strany zaměstnavatelů, tento faktor ovlivňuje jedinec nejvíce vlastní volbou oporu. Škola může zásadně ovlivnit, s jakými dovednostmi jedinec na trh práce posílá a nakolik jej naučila vědomosti prakticky využívat. (Kunová, 2011)

3.1.5 Vliv rodiny na vzdělání

Rodina není pouze jednotkou zajišťující domácí prostředí, které má dítě chránit. Pro jeho správný rozvoj je třeba, aby se rodiče měli aktivní zájem o jeho školní vzdělávání. Mezi aktivním zájmem rodičů a školními výsledky dítěte můžeme sledovat pozitivní korelaci. Aktivní zájem rodičů ukazuje dítěti, že na jeho dobrých školních výsledcích záleží. Rodiče by měli být nejen aktivní v zájmu, ale také v poskytování podpory dítěti. Jedná se o nabízení pomoci během domácí přípravy na výuku. Pozitivním vlivem je, pokud rodiče chápou práci školy a podporují ji, ztotožňují se s kritérii a hodnotami dané instituce. Aktivní rodiče znají učitele svého dítěte a obracejí se na něj v případě dotazů, nebo potřeby rady. Učitel s rodiči může diskutovat jak problémy spojené s výukou, tak i možnosti pomoci v komplikovaných situacích. (Fontana, 2003)

Na rozvoj intelektových i zájmových schopností dítěte má zásadní vliv vzdělání jeho rodičů, ale také ekonomicko-kulturní podmínky dané rodiny. Nepříznivé podmínky pro rozvoj jsou v rodinách, kde rodiče dosáhli pouze základního vzdělání. Pokud alespoň jeden z rodičů dokončil středoškolské vzdělání a vzdělání hodnotí kladně, pak je pravděpodobné, že rodina jako celek bude dítě pobízet k dosahování dobrého školního výkonu a zprostředkovávat dítěti i hodnotné zájmové aktivity. Rodiče s neukončeným základní vzděláním obvykle nejsou schopni obdobně pozitivní podmínky pro rozvoj dítěte zajistit. (Čáp, 1993)

Existuje souvislost i mezi velikostí rodiny a školními výsledky dětí, kde panuje nepřímá úměra. Děti z větších rodin bez ohledu na společenské postavení rodiny, mají obvykle horší výkony, pokud jsou porovnávány v oblasti čtení, počtů, ale i v oblasti řečových dovedností a tvořivosti. Především pokud jsou srovnány s jedináčky, případně i s dětmi, které mají pouze jednoho nebo dva sourozence. Horší výkony těchto dětí je možné klást do spojitosti s tím, že při větších rodinách mají rodiče méně času na jednotlivé děti. Dítě tak od rodičů získává méně specifických verbálních i dalších podnětů. Problematická je situace, pokud rodina vštěpuje dítěti odlišné normy než škola. Během školní docházky tak dítě zcela nevyhnutelně prožije názorový a citový konflikt. K této situaci dochází především, pokud rodina dítěte náleží k etnické menšině, případně ke skupině, která je sociálně nebo ekonomicky slabší. Může se jednat i o případy rodin, které jsou agresivní až násilné. Konflikt odlišných hodnot, které jsou uznávány školou a normami zachovávané v domově dítěte, je dítě schopno vyřešit pouze tak, že bude akceptovat panující dvojí měřítko. Bude se chovat odlišně ve škole a odlišně doma, případně jedno z těchto dvou prostředí zavrhne. Dvojitě

měřítka je zdrojem problémů s osobní identitou, které se promítnou i do dospělosti jedince. Pokud dítě odmítne školu nebo rodinu, bude se mu v odmítnuté instituci obtížně fungovat. (Fontana, 2003)

3.1.6 Spolupráce školy a rodiny

Od 80. let již nefunguje oddělené vnímání edukační role rodičů a školy. Do té doby převládalo pojetí, které rodičům přisuzovalo roli výchovnou a škole roli edukační. Nově je již prosazována kooperace obou institucí, které spolu musí nutně komunikovat. Jak rodina, tak i škola představují společensky ostře diskutovaná témata, což jen podtrhuje jejich důležitost pro společnost. Proto i pedagogika musí těmto tématům věnovat zvýšenou pozornost. Rodiče přestali být pasivními pozorovateli toho, jak škola kultivuje jejich děti, jsou již sami aktéry v procesu edukace a se školou v tomto směru spolupracují. Sama škola není schopna eliminovat negativní jevy, které jsou spojeny s dětmi ze socioekonomicky slabších vrstev. Proto je kooperace důležitá především u těchto rodin. Právě u nich je jí ovšem také komplikovanější dosáhnout. Realita vztahu mezi rodinou a školou, je často vzdálena ideální představě partnerství. Do vztahu zasahuje celá řada vlivů mimo oficiální legislativní, například jde o situace, kdy rodiče zaujímají ke škole nebo k učiteli svůj postoj, mají předsudky, vzdělání není v hodnotovém žebříčku rodičů důležité a podobně. (Šimoník, 2005)

Všechny tyto vlivy se projeví na vztahu mezi rodičem a školou. Pro celou kooperaci je naprosto zásadní, aby rodiče vůbec se školou komunikovali. Roli sehraje míra jejich angažovanosti a snaha se školou, učitelem nebo vedením školy navázat vztah. Pokud má být výchova dítěte úspěšná, pak platí podmínka úzké spolupráce mezi rodinou a školou. Výchova dítěte je přitom stále realizována především v rodině a jejích podmínkách, tuto oblast je třeba během spolupráce rodiny a školy respektovat. Učitel tak může efektivně činit, pouze pokud se s rodinným prostředím žáka seznámí. Pokud učitel nemá zájem poznat blíže žáka včetně jeho rodinného zázemí, pak udržuje pouze povrchní kontakt s dítětem. V takové situaci mu nemůže zcela porozumět nebo objektivně hodnotit reakce dítěte. Škola má ve vztahu s rodinou důležitý úkol poskytnout jí pomoc a podporu během výchovy dítěte. Upozorňovat rodiče na specifické výchovné možnosti, které by byli ku prospěchu dítěte. Napomáhá tak rozvoji výchovných schopností rodičů a rozšiřuje jejich zkušenosti. Prostorem pro spolupráci rodiny se školou jsou třídní schůzky, ale také individuální

rozhovory s rodiči, případně organizované školní akce jako jsou např. výlety (Vorlíček, 2000).

Vztahy mezi rodinami a školou jsou stále komplikované. Rodiče stále mají zájem o školní dění pouze za určitých okolností. Důvodem nezájmu rodičů o dění ve škole může mít několik příčin z oblasti lokální, individuální i společenské. Rodiče nemusí nutně chtít usilovat o kontakt s učitelem nebo ostatními rodiči. Příčinou může být vysoká zaměstnanost obou rodičů ale také jejich nevědomost v oblasti jejich možné pomoci škole nebo možnosti vlastní iniciativy. Mohou být ke škole nedůvěřiví, izolovat se od okolí a mít nechuť k jakékoliv spolupráci. (Průcha, 2000)

3.1.7 Role školy jako instituce

Cílem školy je vytvořit prostředí, které bude napomáhat vytvoření atmosféry pro optimální pracovní pohodu pro výchovně vzdělávací aktivity. V České republice existuje široká škála škol: staré, moderní, malé, velké, městské, venkovské, dobře i špatně vybavené. Školy jsou odlišné podle stupně poskytovaného vzdělání, specifik dané populace, zřizovatelem atd. Škola plní funkční i estetickou roli, stejně jako hraje roli v oblasti socializační a personalizační. Je tedy pod tlakem různých společenských očekávání. Zároveň je škola stále formální organizací, která má stanoveny své cíle, řídí se pravidly a rolemi, aplikuje systém koordinovaných aktivit, řídí se vlastními vzorci komunikace a odměn. (Grecmanová, 2008)

Ve společnosti je postavení školy spíše středové, jedná se o uznávanou a nutnou přechodnou stanici mezi rodinným prostředím a povoláním jedince. Úkolem školy ve společnosti je vzdělávat a vychovávat především děti. Vzdělání tak škola poskytuje celé populaci, připravuje ji na dospělost a profesní život, ale také na budoucí život v rodině a celé společnosti. Zvýrazňuje význam dítěte, pomáhá mu a snaží se vyjít vstříc jeho aktuálním potřebám, zajistit pro něj vhodné prostředí. (Střelec, 2002)

Kromě rodiny tedy formuje dospívajícího jedince i škála výchovných a vzdělávacích institucí. V oblasti dospívání je škola druhou institucí s nejvyšším vlivem na jedince. (Macek, 2003)

Citlivým obdobím je adolescence, které odpovídá zhruba posledním ročníkům druhého stupně ZŠ a přechodu na střední školu. V této době se vzdělání výrazně diferencuje právě podle typu zvolené střední školy. Dospívající si volí profesní orientaci a tím i své směřování v budoucnu. Volba je komplikována skutečností, že zájmy mladých jsou v této

době ještě nestabilní a mají pouze omezené znalosti. Mnohem více než to, čím být chtějí, si uvědomují, čím se stát nechtějí. Pro volbu povolání a tím i dalšího studia nebývá určující pouze jeden faktor, jedná se propojený komplex vnějších a vnitřních vlivů. Vnitřní spektrum vlivů je spojeno s osobními zájmy, ale také s rodinnou tradicí, jejími i vlastními ambicemi, mírou sebepoznání a subjektivním pohledem na společenskou prestiž specifické profese. Zásadní vliv na výběr budoucího povolání mají více než škola rodiče. Z vnějších vlivů nejvíce volbu povolání ovlivňují média, ale také vrstevníci. (Čačka, 2000)

Střední odborné vzdělávání nabízí širokou škálu šíře i specifičtější zaměřených škol. Je tedy možné zvolit si školu, která odpovídá osobním preferencím, zájmům a schopnostem adolescenta. Vzdělávání je možné různě korigovat, přerušit jej a později ve stejném bodu pokračovat. Pouze vzdělávání ovšem neumožňuje všem jedincům dostat se na stejnou pozici. Škola je institucí, která ve své podstatě kopíruje již existující rozdělení vrstev ve společnosti. (Prokop, 1996)

3.2 Školství v Kraji Vysočina

Kraj Vysočina je vyšším územním samosprávním celkem, který leží na pomezí Čech a Moravy. Skládá se z pěti okresů – Jihlava, Pelhřimov, Havlíčkův Brod, Třebíč a Žďár nad Sázavou. Krajským městem je Jihlava. V celém Kraji Vysočina je vytvořena stabilizovaná síť školských zařízení, tím je zajištěna dostatečná kapacita základních, středních i vyšších odborných škol, které zajišťují kvalitní vzdělání. Působí zde jedna veřejná vysoká škola. (Krajský úřad Kraje Vysočina, 2021)

3.2.1 Základní školy

Základní vzdělávání je povinné pro všechny děti v České republice. Realizují jej základní školy, nižší stupně víceletých gymnázií a konzervatoře (osmiletý obor tanec). Plán základního vzdělávání umožňuje jak na prvním, tak na druhém stupni individuální vzdělávání.

Na úrovni základních škol funguje v Kraji Vysočina 267 škol a ty zajišťují 2347 tříd. Celkem je navštěvuje 45179 žáků, podíl dívek a chlapců je vyrovnaný s převahou chlapců. Většina žáků je na prvním stupni. Celkem v základním školství pracuje 3304 učitelů, většinou žen. (Krajský úřad Kraje Vysočina, 2021)

Většina žáků navštěvuje základní školu v běžném režimu, v rámci celé ČR je to 95,81%, víceletá gymnázia navštěvuje 4,16% žáků. V Kraji Vysočina byl ve školním roce 2021/2022 počet žáků základních škol v běžném režimu 92,14%, tedy 45 419, povinnou školní docházku plní na víceletých gymnáziích 3,81% žáků, tedy 1880 osob. Výrazně vyšší je odklad školní docházky u chlapců – celkem 690 chlapců oproti 374 dívkám. Nejvíce dětí se k nástupu zapisuje v běžné věkové skupině 6 let. Kopíruje tak trend přítomný po celé České republice. Celkově bylo ve školním roce 2020/2021 v ČR požádáno o 23 144 odkladů, v Kraji Vysočina o 1064.

Z hlediska zřizovatele základních škol jsou dominantní obce, které v Kraji Vysočina zřídily 246 škol s celkem 2257 třídami, následují kraje s 9 školami a 67 třídami, soukromé subjekty zřídily 8 škol s 37 třídami, MŠMT 4 školy se 7 třídami a církve zřídila pouze jednu školu o 20 třídách. (Krajský úřad Kraje Vysočina, 2021)

Tabulka č.1 Základní školy podle zřizovatele – školy, třídy a žáci, ve školním roce 2020/21

Území	Zřizovatel					
	MŠMT			obec		
	školy	třídy	žáci	školy	třídy	žáci
Česká republika	44	257	1 605	3 622	44 421	915 135
Kraj Vysočina	4	7	44	246	2 257	44 367
Území	kraj			soukromý subjekt		
	školy	třídy	žáci	školy	třídy	žáci
Česká republika	244	2 386	18 314	255	1 682	19 859
Kraj Vysočina	9	67	435	8	37	322
Území	církve					
	školy	třídy	žáci			
Česká republika	49	455	7 435			
Kraj Vysočina	1	20	251			

Zdroj: Statistický úřad ČR

Počet tříd se postupně v kraji Vysočina zvyšuje, což samozřejmě koresponduje s rostoucím počtem žáků ve třídách a také počtem učitelů. Pro přehlednost byly zvyšující se počty tříd, žáků i učitelů v ČR a v Kraji Vysočina znázorněny do tabulek č. 2,3,4.

Tabulka č.2 Základní školy – počet tříd v časové řadě 2014/15–2020/21

Území	Školní rok – počet tříd						
	2014/15	2015/16	2016/17	2017/18	2018/19	2019/20	2020/21
Česká republika	43 259	44 091	45 116	46 023	46 774	48 117	49 201
Kraj Vysočina	2 172	2 200	2 212	2 248	2 268	2 347	2 388

Zdroj: Statistický úřad ČR

Tabulka č.3 Základní školy – počet žáků v časové řadě 2014/15–2020/21

Území	Školní rok – počet žáků						
	2014/15	2015/16	2016/17	2017/18	2018/19	2019/20	2020/21
Česká republika	854 137	880 251	906 188	926 108	940 928	952 946	962 348
Kraj Vysočina	42 428	43 109	43 876	44 319	44 729	45 179	45 419

Zdroj: Statistický úřad ČR

Tabulka č.4 Základní školy – počet učitelů v časové řadě 2014/15–2020/21

Území	Školní rok – počet učitelů						
	2014/15	2015/16	2016/17	2017/18	2018/19	2019/20	2020/21
Česká republika	59 129	60 221	61 635	63 005	64 345	67 041	69 535
Kraj Vysočina	3 030	3 070	3 093	3 159	3 196	3 304	3 400

Zdroj: Statistický úřad ČR

Ve školním roce 2020/21 bylo v Kraji Vysočina pouze 1,3% žáků na soukromých nebo církevních základních školách a 1,2% na základních školách pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami. Do 241 základních škol na Vysočině docházejí žáci se zdravotním postižením, ale pouze 12 z nich je takto zaměřeno. (Krajský úřad Kraje Vysočina, 2021)

3.2.2 Střední školy

V Kraji Vysočina je celkem 65 škol s 948 třídami, ve školním roce 2019/2020 je navštěvovalo 21407 žáků a vyučovalo 1962 učitelů s převahou žen. Učitelek vyučujících ve zmíněném školním roce na středních školách v Kraji Vysočina bylo celkem 1130 z celkového počtu 1962.

V tomto školním roce bylo 10 středních škol v Havlíčkově Brodu, 15 v Jihlavě, 11 v Pelhřimově, 11 v Třebíči a 18 ve Žďáru nad Sázavou. Po 3 gymnáziích v Jihlavě, Pelhřimově a Třebíči, 4 v Havlíčkově Brodu a 5 ve Žďáru nad Sázavou. V následujícím školním roce se počet škol snížil na 63, ale tříd funguje 968, vyučuje 1994 učitelů celkem 21 944 žáků. Přes 93% žáků v Kraji Vysočina se vzdělává formou denního studia na střední škole. (Krajský úřad Kraje Vysočina, 2021)

Tabulka č.5 Střední školy – školy, třídy, žáci, nově přijatí, absolventi a učitelé, ve školním roce 2020/21

Území	Školy		Třídy	
	celkem	z toho s denní formou vzdělávání	celkem	z toho s denní formou vzdělávání
Česká republika	1 280	1 269	19 569	18 595
Kraj Vysočina	63	62	968	898
Území	Žáci		Učitelé	
	celkem	z toho v denní formě vzdělávání	celkem	z toho bez kvalifikace
Česká republika	432 906	417 302	40 193	2 119
Kraj Vysočina	21 944	20 438	1 994	119

Zdroj: Statistický úřad ČR

Středoškolskému vzdělávání v Kraji Vysočina dominuje 42 škol poskytujících odborné střední vzdělání s maturitní zkouškou, kde se ve školním roce 2020/2021 vzdělávalo 9883 žáků (8718 denní formou studia), následuje 31 škol poskytujících střední vzdělání s výučním listem - 5036 žáků, víceletá gymnázia navštěvovalo 6184 žáky a nejméně početné

jsou školy poskytující střední vzdělání bez maturity nebo výučního listu – pouze 9 škol. Kraj Vysočina tak kopíruje celorepublikový trend. (Krajský úřad Kraje Vysočina, 2021)

Tabulka č. 6 Střední školy podle druhu středního vzdělávání – školy a žáci ve školním roce 2020/21

Území	Střední vzdělávání bez výučního listu a bez maturity			Střední vzdělávání s výučním listem		
	školy	žáci celkem	z toho v denní formě	školy	žáci celkem	z toho v denní formě
Česká republika	140	2 720	2 689	561	90 641	87 893
Kraj Vysočina	9	170	139	31	5 036	4 907
Území	Odborné střední vzdělávání s maturitní zkouškou			Všeobecné střední vzdělávání s maturitní zkouškou (gymnázia)		
	školy	žáci celkem	z toho v denní formě	školy	žáci celkem	z toho v denní formě
Česká republika	814	194 208	186 492	354	131 799	131 554
Kraj Vysočina	42	9 883	8 718	18	6 184	6 184
Území	Nástavbové studium					
	školy	žáci celkem	z toho v denní formě			
Česká republika	273	13 538	8 674			
Kraj Vysočina	14	671	490			

Zdroj: Statistický úřad ČR

Konzervatoře

Na území kraje Vysočina není zřízena žádná konzervatoř. Tento druh vzdělávání se v České republice řídí školským zákonem, nikoli vysokoškolským, stejně jako školy střední či vyšší odborné. Absolventi užívají titul DiS., uváděný za jménem. V současné době je jich v ČR 17, mají různá zaměření i formy výuky. (Zákon č. 561/2004 Sb.)

3.2.3 Vyšší odborné školy

Vyšší odborné vzdělání poskytlo ve školním roce 2020/2021 v Kraji Vysočina celkem 12 škol. Celkový počet studentů byl 794 studentů, většinou dívky (670 studentek) Pedagogů bylo v Kraji Vysočina ve vyšším odborném vzdělávání 16. (Krajský úřad Kraje Vysočina, 2021)

Tabulka č. 7 Vyšší odborné školy ve školním roce 2020/21

Území	Školy		
	celkem	z toho	
		denní vzdělávání	ostatní formy vzdělávání
Česká republika	156	135	83
Kraj Vysočina	12	10	8

Zdroj: Statistický úřad ČR

Tabulka č. 8 Vyšší odborné školy – studenti ve školním roce 2020/21

Území	Studenti			
	celkem	z toho		
		ženy	denní vzdělávání	cizinci
Česká republika	18 458	13 894	11 349	737
Kraj Vysočina	794	670	319	16

Zdroj: Statistický úřad ČR

3.2.4 Vysoké školy

V Kraji Vysočina byly zřízeny dvě vysoké školy - Vysoká škola polytechnická Jihlava (VŠPJ) a Západosmoravská vysoká škola Třebíč, o. p. s. (ZMVŠ Třebíč). Soukromá vysoká škola ZMVŠ Třebíč je stále vedena ve statistikách a seznamech, ale její provoz byl roku 2019 ukončen. Aktuálně je tedy jedinou veřejnou vysokou školou v Kraji Vysočina státní Vysoká škola polytechnická Jihlava. Nabízí osm akreditovaných bakalářských oborů - Aplikovaná technika pro průmyslovou praxi, cestovní ruch, finance a řízení, aplikovaná informatika, porodní asistentka, všeobecná sestra, zdravotně sociální pracovník a aplikované

strojírenství. Nabízen je v současné době pouze jeden navazující magisterský program - Aplikovaná technika pro průmyslovou praxi. (Vysoká škola polytechnická Jihlava, 2021)

Vysočina odpovídá krajům s nízkou přítomností vysokých škol, což je v rámci České republiky u krajů běžným jevem. Soukromá škola zde nebyla v počtu studentů úspěšná v porovnání s ostatními kraji. V roce 2019 zde byly evidováni poslední 3 studenti. (Jakubcová, 2019)

3.3 Trh práce v ČR

Přirozenou součástí každé ekonomiky je trh práce, kde hraje svou důležitou roli. I přesto, že na tento pojem můžeme nahlížet z několika úhlů pohledu, lze jej zjednodušeně označit jako místo, kde se střetává nabídka práce a poptávka po práci, a zároveň místo, kde se následně práce prodává a nakupuje, vycházejíc z pracovních smluv, které jsou založeny na směně času zaměstnanců za mzdu, podobně jako na ostatních trzích, kde probíhá výměna produktů a služeb za úplatu. V rámci tržní ekonomiky představuje trh práce klíčový prvek pro její plynulé fungování. Pro hospodářství zajišťuje pracovní sílu, která dále generuje produkty, služby a také příjmy, tedy koloběh statků a peněz v dané ekonomice, dle čehož se dále odvíjí její růst, vývoj a také místní úroveň života. Oproti jiným trhům tedy neplní pouze ekonomickou funkci, ale i sociální, i proto, že nositelem práce je vždy lidská bytost, která má své přání, potřeby, povinnosti a práva. (Jurečka, 2018)

3.3.1 Úřad práce ČR

Úřad práce ČR je institucí, jejímž úkolem je primárně zajistit politiku zaměstnanosti a sociální zabezpečení občanů. Tato instituce byla založena roku 1990 na základě přijetí zákona č. 306/1990 Sb. o zřízení úřadů práce. Od svého zřízení zastávaly úřady práce kompetence v oblasti zaměstnávání, které byly do té doby svěřeny okresním národním výborům. Úřad práce je tedy institucí státu. Jeho hlavní činností je předávání a aplikování informací z oblasti pracovního trhu nejen v České republice, ale také v Evropské unii. Kromě tohoto příslušné krajské pobočky úřadů práce sledují vývoj pracovního trhu, sleduje míru zaměstnanosti, poskytuje ochranu zaměstnanců při platební neschopnosti zaměstnavatelů, zajišťuje sociální zabezpečení vyplácením různých typů sociálních dávek a další. (Úřad práce, 2021)

Evidence uchazečů o zaměstnání

K vyhledávání vhodného pracovního uplatnění pro osobu, která o zaměstnání přišla a projeví zájem o pomoc Úřadu práce ČR, slouží evidence uchazečů o zaměstnání. Do tohoto systému s předpokladem vyplácení podpory v nezaměstnanosti lze zařadit pouze takové uchazeče, kteří splní veškeré podmínky dané zákonem, a to na základě jejich žádosti. Tato dávka je určena výhradně k podpoře osoby v období, kdy si aktivně ve spolupráci s Úřadem práce ČR hledá nové zaměstnání. Do evidence může být zařazena pouze fyzická osoba, která není zaměstnána, případně její měsíční mzda nepřesahuje polovinu minimální mzdy a ve svém obvodu bydliště si podá žádost na Úřadu práce o zprostředkování zaměstnání. Pro získání podpory v nezaměstnanosti musí tento uchazeč splnit zejména podmínku, že v předchozích dvou letech byl zaměstnáním nebo jinou výdělečnou činností účastníkem důchodového pojištění po dobu nejméně 12 měsíců (Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR, 2021). Nárok na podporu však nevzniká osobě, která v posledních 6 měsících sama opakovaně ukončovala pracovní poměr nebo s ní byl rozvázán z důvodu hrubého porušení pracovní kázně. (Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR, 2021)

Délka doby podpory uchazeče o zaměstnání závisí zejména na věku osoby v době žádosti, platí následující:

- do 50 let věku – 5 měsíců,
- 50-55 let věku – 8 měsíců,
- 55 a více let věku - 11 měsíců.

Výše vyplácené dávky se dále odvíjí dle průměrného čistého měsíčního výdělku v předchozím zaměstnání nebo z posledního vyměřovacího základu v rozhodném období, přepočteného na jeden měsíc. Konkrétní výše se vypočítává dle doby trvání podpory takto:

- první dva měsíce – 65 % průměrného výdělku/měsíčního vyměřovacího základu,
- další dva měsíce – 50 % průměrného výdělku/měsíčního vyměřovacího základu,
- zbytek podpůrní doby - 45 % průměrného výdělku/měsíčního vyměřovacího základu.

Pokud byl pracovní poměr s uchazečem v posledním zaměstnání ukončen výpovědí ze strany zaměstnavatele nebo dohodou je výše po celou dobu stanovena na 45 % z průměrné

měsíční čisté mzdy v tomto posledním zaměstnání. Zároveň však platí, že maximální výše podpory v nezaměstnanosti je v současné době stanovena na 0,58násobek průměrné mzdy za 1.-3. čtvrtletí kalendářního roku, který předchází roku, ve kterém byla žádost o podporu podána. (Úřad práce ČR, 2021)

Počty registrovaných uchazečů a zájemců o zaměstnání v evidenci Úřadu práce jsou jedním z nejdůležitějších ukazatelů každé ekonomiky, kde reflektují aktuální stav na trhu práce, který je však podmíněn různými faktory. Obvykle lze vývoj počtu nezaměstnaných předpokládat i dle koloběhu hospodářského cyklu, kde se vždy střídají vzestupy, vrcholy, pády a úplná dna. (Jurečka, 2018)

Rekvalifikace

Pojem rekvalifikace označuje získání nových kvalifikací a rozšíření, případně prohloubení dosavadních znalostí a dovedností, a to i u osob, které doposud žádnou kvalifikací nedisponují. V otázce určování rekvalifikačního směru jsou brány v úvahu dosavadní zkušenosti, schopnosti, zdravotní stav osoby a další faktory, které určuje zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů. Primární účel rekvalifikace je dopomoci fyzickým osobám k nalezení nové pracovní pozice nebo udržení té stávající. Uchazeč musí pro zařazení do rekvalifikačního kurzu splňovat několik podmínek. Mezi ty nejdůležitější patří zejména evidence u Úřadu práce jako uchazeč nebo zájemce o zaměstnání, základní předpoklady pro daný kurz – např. vzdělání, nebo musí mít po absolvování kurzu reálnou šanci získat nové zaměstnání

Konkrétní nabídka rekvalifikačních kurzů a jejich kapacita se vždy liší v závislosti na konkrétní lokalitě. Obvykle se však kurzy dělí dle oblastí, ve kterých je poté možné nabyté znalosti a dovednosti uplatnit. Jedná se např. o oblast gastronomie, pohostinství, podnikání, IT, účetnictví, služeb, zemědělství nebo strojírenství, tedy velkou část místního pracovního trhu. (Úřad práce ČR, 2021)

Práva a povinnosti uchazeče o zaměstnání

Základní práva a povinnosti uchazeče a zájemce o zaměstnání, vycházející z evidence na Úřadu práce stanovuje zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů. Obecně platí, že uchazečem o zaměstnání se může stát každá fyzická osoba, která požádá o zprostředkování zaměstnání na kontaktním pracovišti v místě bydliště a splňuje zákonem stanovené podmínky, mezi které patří např. bydliště na území ČR nebo

povolání k dlouhodobému pobytu, nebýt v pracovněprávním vztahu, pokud výdělek přesahuje polovinu minimální mzdy, nebýt v pracovní neschopnosti či soustavně připravující se osobou na budoucí povolání – studentem. (Úřad práce ČR, 2021)

Každá osoba evidována jako uchazeč o zaměstnání má ze své pozice vůči Úřadu práce ČR několik práv:

- právo na zprostředkování zaměstnání – aktivní vyhledávání vhodného pracovního uplatnění, poradenství a informace o situaci na pracovním trhu;
- právo na podporu v nezaměstnanosti – za předpokladu splnění výše zmiňovaných podmínek, které udává zákon;
- právo na zvýšenou péči při zprostředkování zaměstnání – pokud to jeho individuální situace vyžaduje;
- právo na pracovní rehabilitaci – za předpokladu, že se jedná o osobu se zdravotním postižením. (Úřad práce ČR, 2021)

Povinnosti uchazeče o zaměstnání

Oproti právům má každá registrovaná osoba vůči Úřadu práce ČR také povinnosti, které je povinna dodržovat v zájmu zachování v evidenci uchazečů či zájemců o zaměstnání. Mezi tyto povinnosti patří:

- poskytovat součinnost – zejména při zprostředkování zaměstnání, spočívající v diskuzi nabídek, dostavení se na pobočku a další kroky ve stanovených termínech;
- sdělovat informace – uchazeč je povinen sdělovat Úřadu práce ČR veškeré informace důležité pro hledání zaměstnání, zejména o zdravotním stavu, kvalifikaci, nekolidující zaměstnání, změny osobních údajů nebo důvody, které mu budou bránit v plnění ostatních povinností;
- podrobit se vyšetření – a to za účelem posouzení zdravotního stavu a získání lékařského posudku nutného pro zprostředkování zaměstnání;
- dodržovat podmínky při dočasné pracovní neschopnosti – pokud uchazeč onemocní nebo se zraní, je povinen Úřadu práce dodat potvrzení a zdržovat se v místě pobytu, které je zde uvedeno. (Úřad práce ČR, 2021)

3.3.2 Zaměstnanost absolventů

Hledání prvního zaměstnání po ukončení studií je stále velkým a hojně diskutovaným tématem. Vstup do dospělosti a na pracovní trh není vůbec jednoduchou záležitostí. Ze statistického hlediska je na absolventa pohlíženo jako na registrovaného uchazeče o zaměstnání na Úřadu práce ČR v místě trvalého bydliště, pokud doba od úspěšného ukončení studia doposud nepřekročila dva roky. (Úřad práce ČR, 2021)

Roky studia, perspektivní obor, ani získaný vysokoškolský titul však nezaručuje rychlé získání zaměstnání, nebo takového zaměstnání, které by bylo pro absolventa vyhovující, případně je překážkou chybějící praxe, kterou lze během studií získat jen těžko. Ať už je důvodu jakýkoliv, nezaměstnanost absolventů jako problém stále přetrvává, jehož rozměry se liší v závislosti na kraji nebo konkrétní vystudované škole. V roce 2019 bylo evidováno z celkových 109 tis. registrovaných uchazečů a zájemců o zaměstnání 13 tis. nezaměstnaných absolventů vysokých škol, a tvořili zde tak 11,9% podíl. I přesto, že uchazečů s nižším vzděláním je stále mnohem více, jedná se o poměrně vysoké číslo (Český statistický úřad, 2021). Z hlediska počtu absolventů činila míra nezaměstnanosti v roce 2019 u absolventů s magisterským vzděláním 1,8 %. (Národní pedagogický institut ČR, 2020)

Registrace na Úřadu práce ČR jako uchazeč o zaměstnání však absolventovi nezajišťuje finanční podporu. Pokud v posledních dvou letech nebyl alespoň po dobu 12 měsíců účastníkem na důchodovém pojištění z výdělečné činnosti, čehož většina studentů není schopna dosáhnout, nemůže ji získat. Otázkou do budoucna je tak aktivní podpora čerstvých absolventů pro co nejrychlejší nalezení pracovního uplatnění. V České republice jsme se doposud neměli šanci setkat s programem, který by byl orientován výhradně na tyto mladé uchazeče o zaměstnání. Určitý pokus proběhl v letech 2014-2018 prostřednictvím operačního programu Zaměstnanost, který byl zaměřen na podporu rovných příležitostí pro ženy a muže, vzdělávání nebo sociální začleňování. Tento program si v ČR nastavil za cíl snížit nezaměstnanost osob ve věku 15-24 let na 12,2 %, a to do roku 2020. (Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR, 2019)

Podnikatelské prostředí pro absolventy

Pokud se absolvent rozhodne po ukončení studií vydat jinou cestou a začít podnikat, v současné době pro něj platí totožné podmínky jako pro jakéhokoliv jiného občana a není příliš mnoho dostupných informací o výraznější podpoře státu pro začínající podnikatele – absolventy. Pro tyto osoby tak platí povinnost úhrady sociálního a zdravotního pojištění

a mnohé další, které tak od podnikání mnoho mladých lidí může odradit, a proto tato záležitost zůstává výrazným problémem i do budoucna, kdy mu bude muset být věnována vyšší pozornost. Do o něco výhodnější pozice se lze dostat po registraci do evidence Úřadu práce ČR – zde může začínající podnikatel získat příspěvek na zřízení společensky účelného pracovního místa, a to za účelem provozování samostatné výdělečné činnosti, kdy tyto prostředky jsou určeny výhradně na nákup hmotného vybavení nezbytného k podnikání. (Jurečka, 2018)

Vliv pandemie onemocnění covid-19 na počty nezaměstnaných

Po roku 2019, kdy ekonomika prosperovala téměř ve všech směrech, což se odrazilo především na rekordně nízké nezaměstnanosti, přišel rok 2020, který se do historie zapsal jako rok pandemie, která postihla celý svět včetně ČR. Zejména z důvodu zavedení restriktivních opatření a omezení mobility osob velmi zasáhla zejména do některých odvětví, a tedy i zaměstnanosti. Přesto dopady byly ve výsledku mírnější, než se dalo očekávat. Do čtvrtého čtvrtletí se obecná míra nezaměstnanosti během tohoto kritického roku zvýšila o 1 % na 3,0 %, nicméně důsledky pandemie se nacházejí spíše v celkové struktuře pracovního trhu, nikoliv v číslech, které jeho kondici reprezentují. Pandemická opatření velmi zasáhla do stávajícího životního stylu většiny populace, a tudíž došlo i ke změnám nákupních zvyklostí a mnoho jiných návyků, které se promítly do ekonomiky jako takové. Lidé spíše namísto ztráty zaměstnání se potýkali se změnou pracovního uplatnění, a to i přesunem do zcela jiného odvětví, kterému tato doba nahrává více. Zaměstnanci opouštěli svá místa zejména v oboru cestovního ruchu, gastronomii a dopravě, a to až v řádu desetitisíců. Svou roli také hrál odliv cizinců zpět do své vlasti, kteří po sobě zanechali mnoho volných míst ve zpracovatelském průmyslu, administrativě a dalších oborech, do kterých se tak mohli přesunout lidé z nejvíce postižených odvětví, a trh práce tak neutrpěl příliš výrazným nárůstem nezaměstnanosti. (Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2021)

Žádané profese na trhu práce

Jak již bylo zmíněno, pandemie onemocnění covid-19 se podepsala na celé populaci, ekonomice a pracovním trhu. K původně očekávanému masivnímu nárůstu nezaměstnanosti však zcela nedošlo a spíše se lidé přesouvali napříč pracovními pozicemi a obory. Vycházejíc ze specifik současné doby a epidemiologických opatření, které příliš nenahrávají

setkávání lidí, se vyselektovalo několik odvětví, kterým se v těchto dnech daří naopak lépe, a tedy i profese, které jsou více žádané než před rokem 2020. Dle sociální sítě LinkedIn jsou v současné době nejžádanější lidé zejména na následující pracovní místa v jednotlivých odvětvích, zejména se jedná o:

- e-commerce – nákupy přes internet si žádají více řidičů, kurýrů a skladníků, o které vzrostl zájem meziročně o 73 %,
- finance a bankovníctví – klesají úrokové sazby hypoték a mnoho lidí se potýká s nejistými finančními výhledy do budoucna, proto je zapotřebí více poradců – hypotečních, pojišťovacích a úvěrových,
- zdravotnictví – pandemie znamená vyšší zátěž pro nemocnice a další zařízení, ve kterých je nedostatek lékařů a zdravotních sester,
- business – ekonomická krize nahrává firmám k zamyšlení o strategiích a plánech, proto jsou žádáni krizoví manažeři a různí poradci,
- on-line marketing – pandemie přesunula zákazníky do virtuálního prostoru, kde se firmy snaží jej zaujmout, a proto mezi nejžádanější pozice v tomto segmentu patří např. social media manager, digitální marketér nebo bloger,
- duševní zdraví – mnoho lidí si v současné době prochází i psychickými následky, které na nich zanechala celá situace a které vyžadují odbornou pomoc, a v důsledku toho jsou nyní meziročně o 24 % více vyhledáváni psychoterapeuti, psychologové a další odborníci. (Lysková, 2021)

3.4 Život ve městě a na vesnici

3.4.1 Problematika venkova

Současná moderní doba svou povahou a vývojem nahrává zejména životu ve městech, do kterých se postupně stěhuje celá populace. To s sebou přináší řadu problémů nejen pro venkovské oblasti, ve kterých dochází k vyliďňování, stárnutí obyvatelstva nebo k úplným zánikům obcí. Navíc soustředěním obchodu, státních institucí, služeb či zdravotní péče do prostředí měst obvykle postrádají tato území základní občanskou vybavenost nebo je pro hůře dostupná. Chceme-li lépe identifikovat tyto problémy, jejich příčiny a možné způsoby řešení, je nejprve zapotřebí vymezit pojem venkov. Ten v závislosti na urbanizaci měst a životním stylu může být vnímán velmi různorodě, jak širokou veřejností, tak odborníky. Obecně je uznávána a považována za bod shody pouze definice OECD, která

venkov chápe jako sídla, která mají hustotu zalidnění menší než 150 obyvatel/km². (Český statistický úřad, 2007)

Označení venkov tedy nelze přisuzovat samostatným obcím, nýbrž území. Z regionálního hlediska poté OECD tuto definici doplňuje o vymezení tří typů regionů v závislosti na tom, kde se soustředí jeho obyvatelé, jedná se o regiony:

- převážně venkovské – více než polovina obyvatel regionu žije na vesnicích (venkovských obcích),
- významně venkovské – na vesnicích žije nejvýše polovina obyvatel,
- výrazně městské – většina obyvatel žije ve městech. (Český statistický úřad, 2007)

Dále dle různých ukazatelů rozlišujeme několik druhů venkovských sídel na:

- urbanistické – sídlo zahrnující typickou urbanistickou strukturu s nízkopodlažními stavbami, z nichž většina jsou rodinné domy, s návší jako centrem místního společenského dění a vysokým výskytem zeleně,
- architektonické – sídlo, kde převažují nízkopodlažní stavby v podobě rodinných domů zároveň disponujících hospodářským zázemím, dvorem a zahradou,
- sociální – sídlo, kde se vyskytují úzké a silné sociální kontakty na neformální úrovni napříč jeho obyvatelstvem,
- ekonomické – sídlo, kde je hlavní činností zemědělství a na něj navazující výroba potravin, a odkud zároveň valná většina obyvatel dojíždí do zaměstnání mimo sídlo.

A dále na druhy, které definují druhy sídel jako územně správní celky – obce. Rozdíl mezi sídlem a obcí spočívá v tom, že obec je chápána výhradně jako administrativní vymezení jednotky veřejné zprávy. Oproti tomu se na sídlo pohlíží jako oddělenou jednotku tvořenou skupinou domů, kdy jsou navzájem tyto jednotky odděleny, obytnou funkci však mělo jediné v minulosti, nebo v současnosti disponuje rekreační funkcí. (Perlín, 2010)

Sídla, která jsou zároveň obcemi, které plní svou obytnou funkci, dělíme na tři druhy:

- historické – sídlo, které během své existence dostalo přiděleno městská práva je městem i přes nízký počet obyvatel a oproti tomu sídlo, která taková práva neměla, je považováno za obec (vesnici);
- administrativní – sídlo, které je definováno jako město státem, disponuje užívat městská práva a městský znak;
- statistické – sídlo, které je definované jako venkovské sídlo má menší počet obyvatel než jaký stanovuje konvence. (Perlín, 2010)

V návaznosti na druhy sídel dle přidělených městských práv nebo počtu obyvatel je nutné definovat související pojmy obec, městys a město – ty v České republice vymezuje zákon č. 128/2000 Sb., zákon o obcích (obecní nařízení). Podle této právní úpravy je obec základním územním samosprávným společenstvím a zároveň územní celek, jehož rozsah určují hranice obce. Dále vymezuje pojem město jako obec, která má alespoň 3 000 obyvatel, a které tento status uděluje předseda Poslanecké sněmovny po vyjádření vlády, ale pouze v případě, že tento krok obec sama navrhne, a stejným způsobem se uděluje obci status městyse. Městys je historický typ obce, který se velikostí řadí mezi město a vesnici, a zároveň v minulosti disponovala právem pořádat výroční a dobytčí trh, čímž se městyse od vsí odlišovaly. A zároveň do dnes platí, že městyse by měly mít městský charakter a být spádovou obcí pro ostatní vesnice v blízkém okolí. Nalezení hranice mezi venkovem a městem je poměrně náročnou záležitostí a ani neexistuje přesně vymezená hranice, která by striktně rozlišovala město a venkov v návaznosti na to, že ani tyto pojmy nelze přesně definovat. Pojem venkov je velmi variabilní v závislosti zejména na jeho lokaci. Značné rozdíly lze shledat mezi venkovem u Hlavního města Praha, na Moravě, klasickými vesnicemi, či satelitními městečky, která jsou vesnicemi pohlcené velkým přilehlým městem. Kromě hustoty obyvatel, která je jediným společným a oficiálně uznávaným vodítkem pro definování venkovské oblasti, lze venkov vymezit dle Českého statistického úřadu takto:

- počtu obyvatel, hustoty zalidnění nebo jejich kombinace;
- statutu dané obce, který je určen právní normou státu (obec, městys, město);
- hustoty a charakteru zástavby;
- podílu přírodních ploch a zastavěných ploch v obci;
- občanské vybavenosti a dostupnosti dalších služeb;
- infrastruktury a dostupnosti nebo vzdálenosti do větších obcí. (Balík, 2009)

3.4.2 Urbanizace a suburbanizace

Současná doba a moderní styl života, který je na venkově vyznáván především mladší generací, velmi nahrává urbanizaci neboli poměšťování. Tento pojem označuje proces proměny dosavadního venkovského životního stylu na městský a růstu významu měst, který s sebou přináší vyšší životní úroveň, vzdělanost populace, nebo lepší infrastrukturu ale oproti tomu i konzumní způsob života nebo vylidňování malých obcí přesunem obyvatelstva do města. (Mezřický, 2011)

Dle statistik bylo v České republice v první čtvrtletí roku 2012 celkem 601 obcí se statutem města a žilo v nich 7,3 mil. obyvatel, což je více než 70 % celkové místní populace. (Český statistický úřad, 2012)

Dalším masivním trendem nejen 21. století je suburbanizace, který označuje růst oblastí na okraji velkých měst. Při suburbanizaci dochází ke geografickému rozšíření města, kdy se z přilehlých vesnic stane městská část. Tyto oblasti jsou typické pro osídlení střední vrstvou obyvatel z důvodu klidnějšího prostředí a zároveň snadné dostupnosti do města. Zároveň to znamená přesun lidí a jejich činností na periferii města – suburbanizace tak může být čistě residenčního charakteru, nebo i komerčního charakteru, kdy kromě přesunu obyvatel do okrajových částí dochází i k alokaci průmyslu, obchodu a služeb. (Heger, 2012)

Za typický projev residenční i komerční suburbanizace lze považovat Prahu a její blízké okolí. Setkáme se zde jak s periferiemi, které jsou hustě zabydlené, ale bez občanské vybavenosti, tak s masivními nákupními a průmyslovými zónami bez residenčních oblastí, případně i takovými okrajovými částmi, kam se alokuje jak obyvatelstvo, tak obchod, služby, vzdělání a další. (Ouředníček a Temelová, 2008)

3.4.3 Odlišnosti vesnice a města

Venkov se od města odlišuje nejen velikostí, strukturou a počtem obyvatel, ale i obvyklým životním stylem lidí, kteří zde trvale žijí. Každodenní život je totiž spjat s mnoha faktory, dle kterých se odvíjí – lidí, zvířata, zeleň, celková kvalita životního prostředí a mnohé další. A právě místo, na kterém žijeme, poskytuje specifické podmínky pro různé činnosti, vztahy a zvyklosti. Pojem životní styl je obvykle chápán jako souhrn činností, vztahů, životních projevů a zvyklostí, který je typický pro jednotlivce či skupinu, přičemž se často jedná o dlouhodobý způsob života, ve kterém se jednotlivé jeho části navzájem prolínají a doplňují. (Kubátová, 2010)

Životní styl je tedy logicky velmi úzce navázaný na místo, kde jedinec či skupina žije a toto sídlo do jisté míry předurčuje základní rysy, které budou definovat jeho způsob života – to můžeme pozorovat např. na typickém způsobu života v naší zemi a jinde v zahraničí. I přes to, že v 21. století se prostředí vesnic čím dál tím více modernizuje a přibližuje městu, tak zde stále panují jisté rozdíly v běžných životech obyvatel. Život na českém venkově byl vždy velmi úzce spojen se zemědělstvím, kterému se zde vždy věnovala naprostá většina obyvatel – vytvářelo také naprostou většinu pracovních příležitostí. Zemědělství má na venkově svou silnou tradici zejména díky tomu, že venkovská sídla mají obecně blíže

k přírodě, která svým koloběhem udávala zdejšímu životu tempo. (Hudečková, Lošťák, Ševčíková, 2010)

Vliv přírody a menší zásahy moderní společnosti je citelný i na dnešních vesnicích. Lidé zde důvěřují přírodě, lokálním zvyklostem, a naopak bývají často rezervovaní ke změnám, industrializaci a urbanizaci. Malý počet obyvatel na vesnici přispívá k neanonymnímu způsobu života, soudržnosti, blízkým a trvalým sousedským vztahům, a v neposlední řadě také ctění tradic a zvyků. Oproti tomu, obyvatelé na venkově má zažité jisté vzorce chování a společenských norem, a vůči vybočování z těchto standardů bývají dosti skeptičtí. To platí např. i o striktním rozdělování ženských a mužských prací v domácnosti. (Kubátová, 2010)

V současné době se vliv moderní společnosti a způsobu života začíná projevat i ve venkovském prostředí. Obecně platí, že v 21. století někteří obyvatelé dodržují tradiční venkovní styl života, kdy vlastní hospodářství a věnují se zemědělství, a oproti tomu druhá skupina lidí, která začíná převyšovat tu první, tráví čas běžné dny převážně ve městě – typicky prací, a na vesnici svůj volný čas, kde mají alokovaný svůj domov např. z finanční dostupnosti oproti městu nebo preference klidného prostředí. (Herová, 2006)

Oproti vesnicím, kde se životní styl do jisté míry odvíjí od tradic, přírody, minimální industrializaci a navazuje na zvyklosti z historie, většina měst byla v minulosti zakládána českými panovníky výhradně za účelem vybudování obchodního centra. A v tomto duchu se jejich role nese dodnes – je těžko si lze představit, že bych politika, průmysl, vzdělávací instituce, kultura, obchodní domy a další soustředily jinam, než do měst. (Kubátová, 2010)

A právě od toho, že měště představují středobod současné společnosti a synonymum veškeré občanské vybavenosti, se odvíjí zdejší životní styl. Právě neomezená škála možností pracovního uplatnění, nebo vyžití ve všech směrech vede k tendenci zkoušet vše, co město nabízí a uspěchanému tempu. Množství obyvatel a hustota osídlení vede k anonymitě, absencí sousedských vztahů a vytváření vlastních sociálních bublin, do kterých patří zejména nejbližší rodina a přátelé. Život ve městě lidé volí především pro dostupnost bydlení, pracovních příležitostí, zdravotní péče či možnosti vyžití ve volném čase a pohodlí. Právě anonymita, rychlý způsob života a vyšší míra stresu je to, co mnoho obyvatel vesnic odrazuje od přestěhování do měst, kromě mladé generace, která je otevřenější vůči modernímu způsobu života a město volí také pro širší možnosti vzdělání a následné profesní uplatnění. (Frantál, 2012)

3.4.4 Rozdíly života ve městě a na venkově

Každý způsob života, ať už ve městě nebo na vesnici, má své výhody i nevýhody a ani o jednom se nedá tvrdit, zda je správný nebo špatný. Životní styl, ač je částečně předurčen místem, kde jsme vyrůstali, lze ovlivnit a měnit, zejména v současné době, kdy dostupnost z vesnic do měst je na velmi vysoké úrovni a každý má tak stejné příležitosti pro práci, vzdělání či volnočasové vyžití. Vše se odvíjí od konkrétních jedinců a toho, zda ve vesnici žijí i pracují, nebo do zaměstnání či školy dojíždějí do měst a na vsi tak tráví pouze volný čas – a jak jeho sousedé. V současné době je již velký rozdíl mezi vesnicí, kde žijí převážně starší lidé a takovou, kde se usídlují především mladé rodiny s vidinou finančně dostupnějšího bydlení a dojížděním za prací do města. Hlavní rozdíly v obecné rovině lze spíše shledávat v sousedských vztazích, bezpečnosti nebo dodržování tradic. (Kubátová, 2010)

Vztah k tradicím na vesnici a ve městě

Lidové zvyky v naší zemi vycházejí obvykle z náboženských tradic a styl života na vesnici a ve městě se liší i v jejich dodržování. Ctění tradic a obyčejů je obecně silnější na venkově, což se odvíjí od zmiňovaných blízkých vztahů mezi sousedy a neanonymního prostředí. Tradice se předávají z generace na generaci a vesnice k tomu poskytuje příznivější podmínky. Jak již bylo zmíněno, pro venkov je typický život spojený s přírodou, zemědělstvím, vzájemnými vztahy. Naopak město se vyznačuje širokou škálou jak pracovních příležitostí, tak možností vyžití ve volném čase a tradice jsou v tomto důsledku opomíjeny a potlačovány. Svou roli také hraje náboženství, které z městského prostředí také postupně mizí a na vesnicích jsou např. bohoslužby ideální příležitostí pro setkávání. I proto se na venkově častěji setkáme s tradicemi, které jsou spjaty s Velikonocemi, Vánocemi, stavěním májky nebo masopusty. (Jirů a kolektiv, 2014)

Způsob výchovy dětí a mládeže na vesnici a ve městě

Jedno staré přísloví tvrdí, že k výchově dítěte je potřeba celá vesnice. V souvislosti s důvěrnými a trvalými vztahy na neformální úrovni, které panují i na současných vesnicích, se dává tendence podílet se na výchově i z širšího okruhu rodiny a přátel i ostatních členů komunity za přirozenou. Obyvatelé vesnice se často cítí jako jedna velká rodina a pocítují tak zodpovědnost za výchovu všech místních dětí. Rozdíly ve výchově na vesnici a ve městě

jsou také přímo úměrné rozdílům, které mezi těmito životními styly panují obecně. Jedná se zejména o:

- volnočasové aktivity – na vesnici převážně v přírodě (sport, myslivost, poznávání rostlin a zvířat), ve městě naopak převážně v interiéru (sportovní kluby, hudební nástroje a další),
- sociální vazby – navazování přátelství mezi dětmi vychází z ne/anonymity prostředí a setkávání s rodinou, přáteli a známými (na vesnici jsou vztahy vřelejší, ve městech vytvářeny užší skupiny),
- dostupnost vzdělání a zdravotní péče – dojíždění do školy, k lékaři nebo na nákup naučí dítě brzké samostatnosti,
- tradice a zvyky – ctění lidových zvyků a obyčejů je silnější na vesnici a úzce souvisí se sociálními vazbami, které setkávání a společně dodržování tradic ještě více upevňuje,
- celková bezpečnost prostředí – venkovské prostředí nahrává více samostatnosti a chození ven bez dohledu rodičů (dojíždění do školy, dítě zná sousedy a jejich rodiny), město zahrnuje více nebezpečných prvků, a proto jsou děti déle pod dohledem. (Valenta, 2014)
-

Profesní uplatnění ve městě a na vesnici

Pracovní příležitosti a zaměstnanost jsou v současné době pravděpodobně faktorem, který tvoří mezi vesnicemi a městy největší rozdíly. Jak již bylo zmíněno, venkov je zcela minimálně zasažen industrializací, průmyslem a obchodem, a kromě zemědělství či místní samosprávy zde není příliš mnoho příležitostí profesního uplatnění a obyvatelé za zaměstnáním obvykle dojíždí do spádových městysů a měst, do kterých je soustředěn obchod, vzdělávání a další občanská vybavenost. Oproti tomu může být na venkově příznivější podnikatelské prostředí než ve městě a zdejší obyvatelé se často vydávají tímto směrem, aby nemuseli dojíždět do zaměstnání mimo vesnici, které může být komplikované z mnoha důvodů. I podnikání na venkově vychází z toho, že život se zde odvíjí od přírody a zemědělství. Obvykle se tak zde můžeme setkat s farmami, prodejci výrobků ze dřeva, truhláři a obecně s odvětvími, pro která ve městě nejsou ideální podmínky. Na vesnici navíc díky prostředí, ve kterém se všichni znají, mají začínající podnikatelé větší šanci rozšířit povědomí o své činnosti po celé obci a také výrazně nižší konkurenci, než ve městech. (Šíma, 2012)

3.5 Město Jihlava

Definici pojmu „město“ stanovuje zákon o obcích č. 128/2000 Sb., přičemž nejprve je dle tohoto zákona třeba vysvětlit pojem obec. Obec je základním územním společenstvím občanů, které funguje samosprávně a tvoří územní celek, který je vymezen hranicí území této obce. Město je obec, ve které žije alespoň 3 tisíce obyvatel, pokud ji na její návrh stanoví předseda Poslanecké sněmovny po vyjádření vlády. Dle zákona o obcích platí, že obce pečují o všestranný rozvoj na svém území a potřeby občanů zde žijících. (Zákon č. 128/2000 Sb.)

Město Jihlava je statutárním městem, ve kterém v současné chvíli žije přibližně 50 tisíc obyvatel. Statutární město se vyznačuje tím, že je samostatně spravováno zastupitelstvem města. Dalšími orgány jsou potom rada města, primátor – v případě Jihlavy aktuálně primátorka, MgA. Karolína Koubová, magistrát a další zvláštní orgány města. Jihlava je také obcí s rozšířenou působností (tedy obcí III. stupně), což znamená, že tyto typy obcí mají oproti ostatním obecním úřadům navíc některé oblasti působnosti, a to nejenom pro svůj správní obvod, ale zpravidla také pro další obce v okolí. Jihlava je krajským městem Kraje Vysočina (Zákon č. 128/2000 Sb.)

Město Jihlava se rozkládá na rozloze přibližně 8800 ha a nachází se na rozraní Českomoravské vrchoviny, po obou březích řeky Jihlavy. Historicky lze toto město zařadit mezi nejstarší horní města českých zemí. (Jihlava, 2021)

3.5.1 Historie města Jihlavy

Jak již bylo zmíněno – Jihlavu lze historicky řadit mezi nejstarší horní města našich zemí. Již koncem 12. století jsou zmíněny první zmínky o vesnici s kostelíkem sv. Jana Křtitele, která se rozléhala v místech nad řekou Jihlavou. Tato vesnice se stala centrem pro rozvoj kraje, který byl ovlivněn nálezem stříbrných rud, k tomuto došlo přibližně koncem 40. let 13. století. Tzv. stříbrná horečka v tomto kraji přivedla na území nejenom horníky a řemeslníky, ale také obchodníky téměř z celé Evropy. Pro vysokou koncentraci všech nově příchozích přestala malá vesnice potřebám obyvatel dostačovat, z tohoto důvodu bylo započato s výstavbou nového a většího města na protějším břehu řeky. Ve výstavbě a budování nového města hrálo značnou roli bohatství plynoucí z těžby stříbra, konkrétním příkladem bylo například to, že téměř současně byly budovány tři hlavní církevní stavby, a to farní kostel svatého Jakuba a dále kláštery dominikánů a minoritů. Prosperitu a bohatství zaručovala Jihlavě královská privilegia, která díky těžbě stříbra město získalo. Brzy se stala Jihlava jedním z mocných královských měst, které bylo chráněno rozsáhlým opevněním. Na

náměstí byly stavěny kamenné domy s podloubím. V Jihlavě se mimo jiné také razily mince. S rozvojem města souvisí také to, že Jihlava byla na předních místech v oblasti právní. Bylo zde poprvé ve střední Evropě vedle městského práva kodifikováno právo horní a Jihlava se tak stala vzorem pro mnoho dalších horních měst nejen v českých zemích. Ve městě po staletí sídlil také vrchní horní soud.

K významnému poklesu těžby stříbra ve městě došlo ke konci 14. století, kdy došlo k vytěžení nejbohatší žíly stříbra a krom toho byly doly zasaženy zemětřesením a záplavami. Kromě těžby stříbra ale byl v této době rozvinut obchod a řemeslná výroba, za zmínku stojí zejména soukenictví. Právě tyto odvětví byly v následujících letech pro město hospodářsky nejdůležitější.

V roce 1523 zasáhl Jihlavu velký požár, a kromě materiálních škod zakončil středověkou etapu výstavby města. K obnově města došlo v renesančním stylu, kdy vznikaly domy s krytými dvory a síněmi s arkádovými lodžii se sloupy, zaklenutými klenbami, mnohdy doplněnými o různé fresky. Zmínit třeba také třicetiletou válku, během níž bylo město velmi poznamenáno švédskou okupací. Byla vypálena předměstí, zničeny či poškozeny domy, lidé se hromadně stěhovali z města pryč. Náprava škod po švédské okupaci trvala bezmála 100 let, až po této době Jihlava opět mířila k rozvoji. Městská architektura byla obnovována v barokním stylu, za zmínku stojí barokní jezuitský kostel svatého Ignáce, který byl spolu s kolejí a gymnáziem vybudovaný koncem 17. století. V dalším období se Jihlava rozvíjela opět zejména v oblasti zpracování sukna. Marie Terezie do Jihlavy pozvala soukeníky z Nizozemska, kteří místní zdokonalili v jejich řemeslu. V této době živilo soukenictví tisíce lidí nejenom ve městě, ale i v jeho okolí. V období druhé poloviny 18. století bylo město Jihlava druhým největším producentem sukna v Rakousku – Uhersku. Město se v této době opět mění, rozšiřuje se za městské hradby, přestavuje se hlavní radnice a jsou upravována průčelí domů. Památky v Jihlavě jsou tedy v gotickém, renesančním i barokním stylu, městská památková rezervace byla vyhlášena v roce 1951. V historickém centru Jihlavy je 213 památkově chráněných objektů. (Jihlava, 2021)

3.5.2 Vzdělání v Jihlavě

Z důvodu zaměření diplomové práce bude další část zaměřena na oblast vzdělání ve městě Jihlava. Jak již bylo zmíněno, Jihlava je krajským městem Kraje Vysočina, nachází se zde větší množství vzdělávacích institucí od mateřských škol po jedinou vysokou školu

v kraji. V této kapitole se budu věnovat školským institucím, které nejsou zřizovány soukromými subjekty, ale městem Jihlava.

Mezi mateřské školy (dále jen MŠ), které město zřizuje jako příspěvkové organizace patří:

- Mateřská škola a Speciálně pedagogické centrum Jihlava,
- Mateřská škola Mozaika Jihlava,
- Základní škola a mateřská škola Jihlava, Nad Plovárnou 5. (Jihlava, 2021)

Základní školy v Jihlavě

Nedílnou součástí vzdělávání jsou základní školy. Všeobecná vzdělávací povinnost byla ustanovena Marií Terezií, podle školního řádu z roku 1774. V České republice zajišťují základní školy primární vzdělání pro děti v rozmezí 6 až 15 let. Výuka je rozdělena do dvou stupňů, první zahrnuje třídy 1.až 5., stupeň druhý potom třídu 6. až 9. Na základních školách není výuka rozlišována na obory ani nemá konkrétní zaměření, jedinou výjimku představují speciální školy pro děti se zdravotním postižením. Základní školy jsou zřizovány státem, obcemi, církvemi nebo soukromými subjekty. Docházka je povinná. V územním obvodu města Jihlavy je v současné době provozováno celkem 13 běžných základních škol a dětský domov se školou, jehož představení bude věnována následující podkapitola.

- Základní škola T.G.Masaryka, Jihlava,
- Základní škola Otokara Březiny, Jihlava,
- Základní škola Jihlava, Demlova 32,
- Základní škola Jihlava, E. Rošického 2,
- Základní škola a mateřská škola Jihlava, Nad Plovárnou 5,
- Základní škola Jihlava, Havlíčkova 71,
- Základní škola Jihlava, Kollárova 30,
- Základní škola Jihlava, Křížová 33,
- Základní škola Jihlava, Seifertova 5,
- Základní škola Jihlava, Jungmannova 6,
- Základní škola speciální a Praktická škola, Jihlava,
- Křesťanská základní škola,
- ScioŠkola Jihlava – základní škola, s.r.o.,
- Dětský domov se školou, středisko výchovné péče a základní škola Jihlava. (Jihlava, 2021)

Střední školy (SOU, SOŠ), Gymnázia, Vyšší odborné školy, základní umělecká škola

Kapitola věnující se středoškolskému vzdělání nejen představí jednotlivé druhy škol, zaměří se na současné možnosti studia a nastíní problematiku související s tématem celé diplomové práce, tedy s výběrem vhodné školy žáky devátých tříd základních škol v kombinaci s jejich představou o svém budoucím povolání. Středních škol je na území města Jihlavy a jejích příměstských částí celkem 13 plus základní umělecká škola. Patří mezi ně:

- Gymnázium Jihlava,
- Obchodní akademie, Střední zdravotnická škola, Střední odborná škola služeb a Jazyková škola s právem státní jazykové zkoušky Jihlava,
- Manažerská akademie – střední odborná škola, s.r.o.,
- Střední škola průmyslová, technická a automobilní Jihlava,
- Střední uměleckoprůmyslová škola Jihlava – Helenín,
- Střední odborná škola sociální u Matky Boží Jihlava,
- Soukromá vyšší odborná škola sociální, o.p.s.,
- Soukromá vyšší odborná školy grafická a Střední umělecká škola grafická, s.r.o.,
- Soukromé gymnázium AD FONTES, o.p.s.,
- Střední škola stavební Jihlava,
- Škola ekonomiky a cestovního ruchu, soukromá střední odborná škola s.r.o.,
- TRIVIS – Střední škola veřejnoprávní a Vyšší odborná škola bezpečnosti silniční dopravy Jihlava,
- FARMEKO – Vyšší odborná škola zdravotnická a Střední odborná škola, s.r.o.,
- Základní umělecká škola Jihlava, příspěvková organizace.

Tyto školy na území města Jihlavy poskytují středoškolské vzdělání dětem z celého Kraje Vysočina, především potom z okresu Jihlava. (Jihlava, 2021)

V další kapitole diplomové práce bude zmíněn zájem studovat na školách v Jihlavě žáky vesnické školy Batelov, která leží ve vzdálenosti 20 km od krajského města. Další vítanou možností v okrese Jihlava je získat středoškolské vzdělání na Střední odborné škole a středním odborném učilišti Třešť, které leží pouze 7km od Batelova. Nabízí celou řadu studijních oborů a zájem o ně je stále velký, jak bude blíže popsáno v podkapitole ZŠ

Batelov. Také Pelhřimov, město ležící v západní části Kraje Vysočina mládeži poskytuje celou řadu studijních možností, od pěti zdejších základních škol, gymnázia a obchodní akademii, až po odborné učiliště, které vzniklo v roce 2013, rozhodnutím Kraje Vysočina a sloučení tří do té doby samostatných škol. Cílem bylo vytvořit silný vzdělávací subjekt se zachováním celé škály nabízených studijních oborů, jako páteční školu. Sloučení škol pro žáky neznamena velkou změnu, oborová nabídka zůstala zachována. Škola si zachovala všechny své objekty, adresy zůstaly nezměněny. (Jihlava, 2021)

Jediná vysoká škola se sídlem na Vysočině je Vysoká škola polytechnická Jihlava (VŠPJ), která byla zřízena jako první veřejná neuniverzitní vysoká škola v roce 2014, Nabízí vzdělání v tříletém bakalářském a dvouletém navazujícím magisterském studiu. Během studia je realizován velký podíl praxe. Studovat lze v prezenční i kombinované formě studia.

Bakalářské obory:

- Cestovní ruch,
- Finance a řízení,
- Aplikovaná informatika,
- Všeobecná sestra,
- Porodní asistentka,
- Zdravotně sociální pracovník.

Magisterské navazující obory:

- Aplikovaná technika pro průmyslovou praxi.

Každý studijní program, ať bakalářský, či navazující magisterský má celou řadu specifík, od studovaných předmětů, možností stáží, výměnných pobytů, zapojení do rozličných projektů, tvůrčích, výzkumných i rozvojových.

VŠPJ dále nabízí veřejnosti, podnikatelům i institucím akreditované kurzy celoživotního vzdělávání, nabídku studia Univerzity třetího věku. Je školou moderní, inovativní, rozvojovou, vše o ní lze najít na webových stránkách (Vysoká škola polytechnická Jihlava, 2021)

V neposlední řadě je vhodné zmínit další školská i mimoškolská vzdělávací zařízení na území města Jihlavy. Patří mezi ně například:

- Akademie Jana Amose Komenského o.p.s.,
- Arché – tvořivé a vzdělávací centrum,

- Centrum environmentální výchovy PodpoVRCH,
- Centrum pro rodinu Vysočina,
- DKO,
- Dům dětí a mládeže Jihlava,
- F Point,
- několik jazykových škol,
- Senior Point Jihlava,
- Plavecká škola Jihlava,
- Studijní centrum BASIC,
- Speciálně pedagogické centrum a mnohá další.

Možností je celá řada, bohužel v současné nepříznivé pandemické době je provoz a fungování mnoha z nich omezen, mnohdy i zcela dočasně pozastaven. Město Jihlava podporuje nejen vzdělávání, ale také kulturu, dění ve městě je aktivní a město se snaží svým přístupem pořádání rozličných kulturních akcí podporovat. Svědčí o tom i každoročně probíhající Mezinárodní festival dokumentárních filmů Jihlava (zkratka MFDF). 25. ročník tohoto festivalu proběhl v roce 2021 ve dnech 26.-31.října. Promítáno bylo během šesti dnů 300 snímků z 68 zemí. Město je rovněž zapojeno do projektů, za zmínku stojí právě probíhající projekt Podpůrné sítě inkluzivního vzdělání, z let minulých například Otevřená škola či Vlastním hodnocením ke zvyšování kvality. Statutární město Jihlava rovněž podepsalo memorandum o spolupráci s Nadačním fondem Eduzměna a podílí se tak na pilotním projektu stejného názvu o rozvoji vzdělávání. (Jihlava, 2021)

3.6 Městys Batelov

Městys Batelov se nachází v okrese Jihlava v Kraji Vysočina, od krajského města Jihlavy je vzdálen přibližně 20 km jihozápadně. Batelov je umístěn na historické zemské hranici mezi Čechy a Moravou. Průměrná nadmořská výška městyse se pohybuje okolo 552 metrů nad mořem, nejvyšším bodem je les Vršek, který leží v nadmořské výšce 631 metrů. Přímo Batelovem protéká řeka Jihlava, a právě ta je mezi občany vnímána jako hranice mezi Čechy a Moravou. První zmínka o Batelovu sahá dle historických pramenů již do 13 století, konkrétně do roku 1279, kdy byla zřejmě založena první osada v lokalitě Na Vůbci. Stavba první tvrze, která byla postavena na území Batelova, je datována přibližně do 14. století. Zbytky staveb a různé kovové předměty pocházející ze 13. až 16. století (např. mince, zbytky

keramiky) byly objeveny při revitalizaci místního rybníka, kdy byl proveden archeologický výzkum.

Významným mezníkem v historii Batelova byl rok 1735, kdy panství koupil pan Burghardt z Klee, který v městečku hospodařil – vystavěl papírnu, nový mlýn, vydal robotní pořádek, pronajímal domy poddaným atd. Nový pán také přestavěl zámek a v roce 1755 zahájil na batelovském náměstí stavbu kostele svatého Petra a Pavla. V Batelově se nacházejí zámky dva – starý a nový. Oběma batelovským zámkům předcházela již zmíněná tvrz, postavena již ve 14. století. Poté byla kolem roku 1400 postavena na levém břehu řeky Jihlavy tvrz nová, jejímž úkolem bylo s největší pravděpodobností chránit přechod přes vodní tok. Dodnes není zcela jasné, zda tvrz stála na místě starého či nového zámku, protože obě stavby se nachází v těsné blízkosti. Předpokládá se ale, že původní tvrz byla přestavěna ve starý zámek. Zajímavostí spjatou s Batelovem je také to, že tudy roku 1851 projížděl Karel Havlíček Borovský, když mířil do vyhnanství v Brixenu. Kočáru, jímž cestoval, se právě v Batelově porouchalo kolo, které bylo třeba opravit. Havlíček se během tohoto zdržení setkal s poštmistrem a místním farářem. Batelov nebyl pro Karla Havlíčka Borovského neznámý, měl zde tetu, u které pobýval během studentských let – napsal zde také báseň Dumka na batelovském vrchu. V Batelově je na jeho počest pomník na náměstí, který byl vystavěn roku 1971. (Bořecký, Polícar, 2001)

V současné době žije v městyse Batelov přibližně 2 400 obyvatel. Batelov je katastrálně rozdělen na pět částí, jimiž jsou:

- Batelov,
- Bezděčín,
- Lovětín,
- Nová Ves,
- Rácov.

Místní zastupitelstvo má v současné době 15 členů, radu městyse tvoří 5 členů, v čele se starostou Ing. Jiřím Doležalem, který tento post zastává od roku 2010. V městyse sídlí několik místních firem, například Rejoice, s.r.o., FOWA Batelov, s.r.o., ELMA Batelov, s.r.o., PLASTYKO WORD, s.r.o. další. Mnoho místních občanů zaměstnává firma Škrobárny Pelhřimov a.s., a také jedna z poboček společnosti Motorpal a.s. V městyse je velice dobrá občanská dostupnost, nachází se zde několik obchodů s potravinami, drogerie, pobočka České pošty, lékárna i zdravotnické středisko. Neschází zde ani dvě restaurační zařízení a drobní živnostníci, kteří nabízejí místním obyvatelům své služby. (Batelov, 2021)

3.6.1 Volnočasové aktivity

Mezi volnočasové aktivity, které mohou navštěvovat obyvatelé Batelova, at' už spadají do jakékoliv věkové skupiny, patří například:

- Obecní knihovna Batelov,
- Český svaz žen Batelov,
- 1. FC Batelov,
- TJ Sokol Batelov,
- Junák – český skaut, středisko Batelov,
- SDH Batelov. (Batelov, 2021)

Knihovna Batelov

Knihovna v Batelově je spjata s již zmíněným Karlem Havlíčkem Borovským, který v Batelově pobýval u své tety, hospodyně na faře v Batelově. Karel Havlíček Borovský sháněl během svého studia v Praze knihy, které zasílal osvícenému batelovskému faráři Slavíkovi do jeho knihovny, toto probíhalo okolo roku 1840. Místní knihovna měnila v průběhu let svůj název i sídlo, v roce 1881 to byla školní knihovna, poté putovní knihovna Pošumavské jednoty. Po první světové válce byla nazvána jako Obecní knihovna, v dalším období dějin Dělnická knihovna. Od roku 1992 je nejčastěji používán název Obecní knihovna Batelov. V roce 2010 se batelovské knihovně podařilo získat významný grant, což umožnilo zakoupení licence knihovnického programu Clavius Reks – díky tomu došlo k inovaci systému, provoz zápůjček knih byl zelektronizován. Dnes knihovna sídlí v budově místní hasičské zbrojnice, je zrekonstruovaná a moderní. Zajištěný je přístup pro vozíčkáře, knihovna disponuje veřejným internetem zdarma, tiskárnou, 23 studijními místy, dětským koutkem a posezením. Prostory knihovny i samotná nabídka knih je uzpůsobena pro dospělé i malé čtenáře. (Bořecký, Policar, 2001)

Český svaz žen Batelov

Český svaz žen Batelov je součástí Českého svazu žen, z. s., což je dobrovolný spolek, působící na celém území ČR. Cílem této organizace je spojovat ženy, a to bez ohledu na jejich sociální postavení, národnost, povolání, víru apod. Spolek podněcuje inspirativní aktivity a tvořivost žen. Kromě toho se tento spolek zaměřuje například na uplatnění rovnoprávného postavení žen, zlepšování kvality života, podporu rodiny, osobní rozvoj žen, uplatňování kulturních a společenských zájmů a další aktivity. Konkrétně v Batelově místní

svaz pořádá každoročně adventní jarmark, na který se řada místních obyvatel těší dlouho dopředu. Další aktivity místního svazu jsou zaměřeny především na děti – každý rok bývá pořádán karneval, drakiáda, slet čarodějnic a podobné akce zaměřeny na sblížení a zlepšování soužití místních dětí i jejich rodičů. (Český svaz žen, 2015)

1. FC Batelov

Místní fotbalový klub je nedílnou součástí městyse Batelova. Zápasy navštěvují i jeho nejmenší obyvatelé. Fotbalový oddíl má v Batelově dlouhou historii, první zde byl založen již v roce 1926, i když v této době jen neoficiálně, protože nebyl přihlášen do žádné soutěže a zápasy byly hrány jen na přátelské úrovni. K oficiálnímu přihlášení do soutěže došlo v roce 1933. V následujícím období byl výrazný především rok 1973, kdy tým postoupil do okresního přeboru, ve kterém hrál dalších 16 let. Dalším výrazným úspěchem byl v roce 1989 postup do I.B třídy a v roce 1995 obsazení třetího místa v této soutěži. Kromě tohoto mužstva v Batelově hrají také hráči dorostu a mladších žáků. Místní fotbalisté jsou ale především vzorem a motivací pro děti, kteří se chodí na fotbal dívat a trénovat, aby mohly hrát také. V Batelově se také pravidelně pořádá letní „Memoriál Bohumila Tomáška“, který byl brankářem místního týmu a tragicky zemřel. Tato akce má svou tradici a batelovští občané se zde pravidelně sdružují. (Batelov, 2021)

TJ Sokol Batelov

Sokol neboli Česká obec sokolská je spolek, který je považován za největší tělovýchovnou organizaci v České republice. Tělovýchovná jednota sokol má bohatou historii, založena byla pány Tyršem a Fügnerem již v roce 1862. Tato organizace vznikla především ve veřejném zájmu, její založení mělo za cíl zvýšit tělesnou zdatnost členů, organizovat sportovní a kulturní akce, celkově podporovat rozvoj osobnosti, vychovávat členy k čestnému stylu života, k úctě k ostatním, k lásce k rodné vlasti a dalším hodnotám. Za sokolské hodnoty jsou považovány: sport, občanství, komunita, osobnost, laskavost. V městyse byl místní Sokol Batelov založen v roce po skončení první světové války v listopadu roku 1918. Zakládajícím byl pan doktor Dadák z nedaleké Třeště. Do řad Sokola vstoupilo 93 členů, předsedou byl zvolen pan učitel Josef Stránský. Zajímavostí je fakt, že zápisné činilo čtyři koruny české. Zprvu se cvičilo v kolně na zahradě, stavba první tělocvičny byla projednána a následně schválena v roce 1923, stavba započala na jaře v roce 1924 a téhož roku byla slavnostně předána sokolům. Po celá desetiletí potom sloužila členům

i široké veřejnosti. Prošla řadou drobných oprav, velká rekonstrukce proběhla až v roce 1985, kdy už byla velmi potřeba. V roce 1991 – 1993 došlo ke sporům členů místní tělovýchovné jednoty. Její členové z obce sokolské vystoupili a založili oddíl kopané, kdy nově vzniklá tělovýchovná jednota přijala název 1.FC Batelov, o které bylo psáno výše. Postupně, vinou útlumu sportovních aktivit, do té doby fungující kroužky házené, ledního hokeje, šachy a zanikají. V současné době je zázemí místní sokolovny hodno další rekonstrukce, bohužel zatím není v silách místního spolku ji uskutečnit. Po celou dobu fungování byl počet členů obce sokolské okolo sta členů. Po letech útlumu do organizace vstoupili mladí, šikovní lidé a díky jim se obnovila aktivita obce sokolské v Batelově. (Batelov, 2021)

SDH Batelov

Zkratka SDH znamená „sbor dobrovolných hasičů“. Místní hasičská zbrojnice byla vybudovaná na v roce 1981, sbor dobrovolných hasičů v obci doplňuje činnost profesionálních sborů hasičů. Sbory dobrovolných hasičů mohou být právně samostatné nebo jsou organizačními složkami jiných občanských sdružení. SDH Batelov je složkou Sdružení hasičů Čech, Moravy a Slezska, okresu Jihlava. Kromě toho, že dobrovolní hasiči zajišťují pomoc při různých živelných či jinak mimořádných událostech, nehodách apod., v obci jsou významní také v oblasti společenského života – zajišťují pořádání různých kulturních akcí, pořádají své soutěže v hasičských dovednostech a jednoznačně obohacují život v obcích. (Bořecký, Policar, 2001)

Další turistické zajímavosti

Ve volném čase je možné v Batelově navštívit naučnou stezku spojenou s osobností Karla Havlíčka Borovského, který jak je již zmíněno, v Batelově během mladých let pobýval. Oficiální název stezky je „Po stopách Karla Havlíčka Borovského“. Na této stezce najdeme 10 zastavení, u každého zastavení je naučná tabule s informacemi o životě Karla Havlíčka Borovského a o jeho sepjetí s Batelovem. Trasa této naučné stezky je dlouhá přibližně 4,5 km a vede centrem i okolím městyse Batelova.

Další zajímavostí, kterou je třeba zmínit je kostel svatého Petra a Pavla v Batelově, který je dominantou místního náměstí. Dle historických pramenů započala výstavba kostela již v roce 1755 baronem Janem Kryštofem de Klee, ale k dokončení došlo až v roce 1760. Za další pamětihodnost Batelova lze právem považovat starý a nový zámek, který po mnoha

letech sporů o vlastnické právo získal v letošním roce 2021 nového majitele, akciovou společnost, která se zabývá rekonstrukcí historických budov. Dále židovská synagoga, židovský hřbitov, kostel sv. Barbory a mnohé další. V okolí je turistům nabízeno několik typů ubytování, přímo v obci, či blízkém okolí. Za návštěvu stojí Penzion Medličky, umístěného v zalesněné části 2 km od Batelova. V nedaleké vesnici Bezděčín, která je místní částí Batelova, potom pro milovníky agroturistiky možnost zažít pravý vesnický život na statku plném zvířat a vyzkoušet si práci dříve každodenní. (Bořecký, Polícar, 2001)

Závěrem by bylo vhodné zmínit jméno batelovského starosty, Ing. Jiřího Doležala, který již od roku 2010 stojí v čele radnice. Díky němu došlo v obci k realizaci celé řady projektů, tím posledním je rozsáhlá rekonstrukce náměstí s krásnou kašnou uprostřed, rekultivace a úprava zámeckého parku, oprava místního kulturního domu, výstavba domu s pečovatelskou službou a další. Dále bych ráda zmínila jméno pedagoga, historika a letitého ředitele místní základní školy, pana Pavla Polícaru, který se zasloužil o celkový rozvoj místního vzdělávání.

3.6.2 Vzdělávání v Batelově

V Batelově se nachází mateřská i základní škola, kterou navštěvují děti z městyse a jeho spádových obcí.

Mateřská škola

Mateřská škola je součástí Základní školy Batelov, přesný název školy je Základní a mateřská škola Batelov. Zřizovatelem tohoto školského zařízení je Městys Batelov. Do mateřské školy bylo ve školním roce 2020/2021 zapsáno 94 dětí ve věku od 2,5 do 7 let. Děti jsou přijímány na základě zápisu, který probíhá se souhlasem Městyse. Místní mateřská škola se snaží o navázání na rodinné zázemí, věnuje se individuálnímu přístupu, o rozvoj dětí tak, aby byly zachovávány tradice a zvyky. Děti jsou vedeny k volné hře, zvědavosti, tvořivosti a poznání. Cílem je i vzbudit v dětech zájem o přírodu, pohyb a poznání, vždy úměrně k jeho věku. Ve školním roce 2020/2021 byly ve školce naplněny čtyři třídy s celodenním režimem, a celkovým počtem 93 dětí. O rok dříve potom 106 dětí. (Základní škola a mateřská škola Batelov)

Základní škola

Základní školství má v Batelově bohatou tradici. Historie sahá až do 16. století, z té doby pochází nejstarší písemné zmínky o škole i prvních batelovských učitelích. V kronice městyse Batelova je psáno: „Fara společně s obcí musela se starati o školu“. Z tehdejší doby je známo několik jmen kantorů, učitelů, kostelníků a farářů. Bohužel se historické zápisy v kronikách dochovaly až od roku 1621. V roce 1963 byl v dezolátním stavu převezen vrchnostenský archiv do Státního archivu v Brně.

První archiv škol batelovských byl založen a veden učitelem Josefem Jechem, který v Batelově učiteloval do roku 1840. Došlo, díky jeho snaze k rozšíření školy a jejím patronem byl hrabě Jindřich Blankenštejn. Vývoj základního školství poté prošel mnoha, více či méně složitými obdobími, kdy bylo jakékoli vzdělání dopřáno pouze vyšším vrstvám. Chudé venkovské obyvatelstvo, nejen, že bylo negramotné, ale na vesnicích jako je Batelov, místní malé školy kapacitně nepobrali ani chlapce, dívky v této době do škol nechodily vůbec. Z roku 1840 jsou známá i některá čísla, která se dochovala v kronikách. Například zde byla samostatná škola pro děti židovské národnosti, kterou v roce 1857 navštěvovalo 24 dětí a výuka probíhala v německém jazyce. Třída byla umístěna v židovské synagoze, která je jako jedna z turisticky zajímavých míst dodnes navštěvována. Do klasických tříd bylo zapsáno 267 dětí katolíků. Děti postupně přibývalo, některé okolní vesnice si zřídily školy své, jako například 2 kilometry vzdálený Švábov. Na stavbu nové školy si Batelov počkal až do roku 1946, kdy byl schválen plán pro stavbu školy nové. Stavební práce byly započaty 1.9.1947, dokončena v prosinci roku 1951. Letos je tomu 70 let od zahájení fungování místní, dnes základní školy. (Bořecký, Polícar, 2001)

Ve školním roce 2020/ 2021 základní školu navštěvovalo 220 žáků, nejen z Batelova, ale také z jeho místních částí, i vzdálenějšího okolí. Pedagogů je 16, jedna asistentka pedagoga a tři vychovatelky. Ve škole, která má v okolí velmi dobrou pověst funguje celá řada zájmových kroužků i nepovinných předmětů, například náboženství, o které mají děti velký zájem, dále gymnastika, pohybové hry, florbal, rybářský kroužek nebo keramická dílna. Děti najdou vyžití i v okolí školy, kde je nové, prostorné sportovní hřiště, školní zahrada, na jejíž údržbě se děti aktivně podílí. Součástí školy je jídelna i školní družina. Mnoho dětí, které základní školu opouští a vybírá si prostřednictvím střední školy či učiliště cestu ke svému budoucímu povolání je, podle mého názoru ovlivněno životem na vesnici, tradicemi, výchovou v rodinách nábožensky založených.

Ze statistiky a výročních zpráv školy je patrné, že ve školním roce 2020/2021 ukončilo základní vzdělání a nastoupilo k střednímu 21 žáků, obor ukončený maturitní zkouškou si zvolilo 11 žáků, výuční obor 10 žáků. O rok dříve, ve školním roce 2018/2019 školu navštěvovalo 197 žáků, ukončilo ji 16 žáků, z tohoto počtu odešlo na střední školu s maturitou 9 žáků, na učiliště 7. (Základní škola a mateřská škola Batelov, 2001)

Základní i mateřská škola se i v současné, pandemicky nepříznivé době snaží o maximální spolupráci s rodiči. On-line výuka na základní škole se stala v loňském školním roce téměř samozřejmostí a z mnoha ohlasů z okolí je patrné, že škola plnila své úkoly nadměru dobře, dětem byly zapůjčeny tablety, notebooky a samotné vyučování probíhalo velmi kvalitně. Na tuto část práce nyní naváže praktická část, kde bude provedeno výzkumné šetření.

4 Praktická část práce

Praktická část diplomové práce je zaměřena na výzkumné šetření. Je zde představena zvolená metodika výzkumu, vymezení cíle a následné stanovení výzkumných otázek. Dále je popsán průběh výzkumu a interpretována získaná data.

4.1 Stanovení metodiky výzkumu

Z důvodu zaměření diplomové práce byly pro výzkumnou část práce zvoleny dvě techniky sběru dat, a to polostrukturovaný rozhovor a dotazníkové šetření. Metodologie kvantitativní, která ověřila vytvořené hypotézy. Byla aplikována formou dotazníku, doplněna kvalitativní metodou výzkumu, konkrétně polo-strukturovaným rozhovorem. Vzory dotazníků i otázek pokládaných při rozhovorech, jsou samostatnou přílohou diplomové práce.

U dotazníku bylo cílem zajistit takové množství respondentů, které bylo technicky možné oslovit a jejich výběr byl charakterově obrazem základního souboru. (Vojtíšek, 2012)

Výzkum byl prováděn v období prosince 2021 až února 2022. Dotazníkové šetření i rozhovory probíhaly v těchto základních školách:

- ZŠ Batelov,
- ZŠ Horní Cerekev,
- ZŠ Žirovnice,
- ZŠ Evžena Rošického Jihlava.

4.2. Formulace problému

V první části diplomové práce je popsán systém školství v ČR, představeny jednotlivé typy škol, konkretizovány potom školy, které se nacházejí v Kraji Vysočina. Zmíněny jsou také možnosti uplatnění na trhu práce, zaměstnatelnost absolventů a další. Následující kapitoly popisují rozdíly života na vesnici a ve městě, význam rodinného zázemí, důležitost vztahu dnešní mládeže ke vzdělání, rodině, kulturním hodnotám společnosti. Přestože je dnešní doba pro mladé lidi zdánlivě lehká, často se dostávají do situací problémových. Myšleno problémy sociální, kdy mladí hledají své autority mimo rodinu, nechají se negativně ovlivňovat, mnohdy jsou z kolektivu vyčleněny pro slabé ekonomické postavení rodiny, naopak jindy se z něho právě z tohoto důvodu dobrovolně

vyčleňují. Nechtějí být jen dalším v řadě, chtějí se odlišit, a i to může být problémem. Jejich názory dostupné z dotazníkového šetření jsou mnohdy rozdílné, jindy naprosto totožné, stejně jako rozdílnost názorů v rozhovorech, které se snažily data získané dotazníkovým šetřením podložit zkušenostmi z praxe.

4.3. Formulace výzkumných otázek a hypotéz:

Vzhledem k zaměření diplomové práce a složení teoretické části byl zvolen následující cíl práce: Analyzovat možnosti profesního uplatnění mládeže v Kraji Vysočina a faktory ovlivňující výběr budoucího povolání absolventů základních škol.

Nejprve byla stanovena výzkumná otázka – **Je vliv členů rodiny a sociálního zázemí při volbě žáků končících povinnou školní docházkou rozhodující? a proč tomu tak je?**

Následovalo sestavení výzkumných otázek a hypotéz pracovních:

VO1 Ovlivňuje doporučení rodičů více dívky nebo chlapce?

H1 Před

pokládáme, že na doporučením rodičů dají více dívky, než chlapci.

VO2 Co žáky nejvíce ovlivní při výběru studia?

H 2 Předpokládáme, že u všech dotazovaných respondentů, má při rozhodování vliv zájem o daný obor.

VO3 Ovlivňuje žáky při výběru studia prostředí, kde žijí? (vesnice/město).

H3 Předpokládáme, že střední školu s maturitou si vybere více žáků z města.

VO4 Domnívají se pedagogové, že mají větší problém s rozhodováním žáci z neúplných rodin?

H4 Dle pedagogů se prostředí neúplných rodin na rozhodování žáků podílí.

4.4. Příprava a realizace dotazníkového šetření

Základní školy v Batelově, Horní Cerekvi a Žirovnici byly pro účely tohoto výzkumu brány jako školy venkovské, základní škola v krajském městě Jihlava jako škola městská. Respondenty dotazníkového šetření byli žáci 9. tříd zmíněných základních škol. K výzkumnému šetření bylo náhodně vybráno celkem 100 respondentů - 50 žáků ze školy městské a 50 žáků ze škol vesnických. Při přípravě dotazníku byly pokládány otázky konzultovány s učitelkou a výchovnou poradkyní ze Základní školy v Batelově, paní Mgr. Evou Cábovou, která byla pro nestrannost vybrána záměrně. Paní Cábová souhlasila se zveřejněním jména. Následně byly podle jejích názorů otázky upraveny a zestručněny. Týden před plánovanými rozhovory byly do škol doručeny dotazníky, které obsahovaly stručný popis důvodu šetření s prosbou o jejich vyplnění, v závěru potom poděkování za spolupráci. Dotazníky vyplňovali žáci v třídnických hodinách nebo v hodinách občanské výchovy. Byly zcela anonymní, jejich vyplnění zabralo v průměru 10 minut. Obecně byly otázky pokládány za účelem zjistit například to, jak žáci uvažují, co je pro ně při rozhodování podstatné a důležité, kým jsou při vstupu do dalšího stupně vzdělávání nejvíce ovlivněni. Dotazník obsahoval celkem 9 uzavřených otázek.

4.5 Příprava a realizace rozhovoru

Rozhovor s řediteli a pedagogickými pracovníky byl stejně jako dotazník předem připraven. Otázky byly doplňovány v průběhu rozhovoru. Oslovení respondentů proběhlo v průběhu prosince 2021, rozhovory se uskutečnily v lednu a začátkem února 2022, podle pracovní vytíženosti dotazovaných. Realizace rozhovorů byla ovlivněna i pandemickou situací, kdy byly termíny posunuty a operativně sjednávány. Všichni oslovení souhlasili s osobním setkáním, přestože byla nabídnuta také alternativa videohovoru. Setkání trvalo přibližně 45 minut. Respondenti byli seznámeni s účelem dotazníku i rozhovoru. Jeden z respondentů vyslovil požadavek zůstat v anonymitě, proto nejsou jména účastníků uvedena. Rozhovory ve velké míře objasnila a doplnila odpovědi z dotazníkových otázek. Probíhaly v přátelské atmosféře. V úvodu byly vždy položeny čtyři identifikační otázky, následovaly otázky otevřené otázky. Bylo položeno celkem 11 otázek, týkající se představ žáků o jejich budoucím povolání, aspektech, kterými jsou ovlivněni, nakolik žáka ovlivňují rodiče, jejich domácí prostředí, zda profese rodičů predikuje jejich rozhodování. Jednou z otázek byla i problematika neúplných rodin, které se věnuje větší pozornost, a je také jednou z hypotéz. Následovaly další, kdo je nejčastějším rádčem a pomocníkem žáků při

výběru, jejich účast na dnech otevřených dveří a další. Otázky byly procházeny postupně, z nich pořizovány zápisy, které byly později zpracovávány.

Někteří aktéři odpovídali stručně, byli přesvědčeni o svém názoru. Jiní odpovědi na otázky rozvedli a vedli o nich diskusi. Takovýto rozhovor se poté dostal do jiných rozměrů a odpovědi nebyly jednoznačně vymezeny. Mezi položenými otázkami byla otázka, která je v další části práce vymezena jako výzkumná, a sice otázka č. 4: **Domníváte se, že žák z neúplné rodiny může hůře rozhodovat při volbě dalšího studia?**

5 Zhodnocení výsledků

5.1 Interpretace dat z dotazníků

Jak již bylo zmíněno, dotazníkového šetření se zúčastnilo 100 žáků devátých tříd ze 4 základních škol. Tři z nich jsou pro potřeby výzkumu chápány jako školy vesnické, čtvrtá jako škola městská. K tomuto rozlišení bylo přistoupeno na základě počtu obyvatel dané obce/města, který určuje velikost měst. Požádáno o vyplnění dotazníku bylo 50 dívek a 50 chlapců, dotazník, obsahoval 9 otázek.

Jak ukazují zpracované tabulky a grafy uvedené v této kapitole, odpovědi na otázky jsou v některých případech jednoznačné, svědčí to o tom, že měli respondenti v dané otázce jasno, většinou se na odpovědích shodli. Je to například otázka na obtížnost volby povolání. Je obecně známo, že každá otázka je vnímána každým jinak, pokud není jasně dána s odpovědí ano/ne nebo není otázkou identifikační, stává se, že na co jeden odpoví ne, druhý řekne ano. Bylo předpokládáno, že volba povolání bude komplikovaná, u mladých lidí obzvlášť, a jak ukazuje graf č. 2, skutečně tomu tak je. Bylo překvapující, že jen velmi malé procento označilo volbu jako obtížnou. Je patrné, že studenti otázku považovali za komplikovanou, ne však velmi, což svědčí o jejich již rozvinuté osobnosti. Více komplikovaná je pro dívky z měst. Je předpokládáno, že vzhledem k jejich bydlišti mají více sociálních kontaktů, interakcí, slyší více názorů.

Rovněž v dotazníkové otázce – co respondenty nejvíce při rozhodování ovlivnilo, bylo předpokládáno, že to bude zájem o daný obor. Z grafu č. 4 vidíme, že tomu skutečně tak je. Totéž vyplynulo z rozhovorů, které navazovaly na dotazníkové šetření. I tam byla predikovaná volba zájmu o daný obor. Doporučení rodičů skončilo až na třetím místě, zvolilo ho tedy méně dotázaných, než zájem o daný obor i právě zmíněné uplatnění na trhu práce. Žáci přebírají názory rodičů, ať vědomě či nevědomě, přesto jsou rozhodnuti jít za svým přáním, věnovat se tomu, co je skutečně zajímavé. A to je velice pozitivní, rovněž jako zamyšlení se nad uplatněním na trhu práce. Je překvapivé, že tato odpověď skončila na druhém místě, doporučení rodičů na třetím. Dosažené vzdělání je dnes mnohdy vnímáno jako jakási vizitka člověka. Tento názor často slychají mladí lidé od svých rodičů, promítá se do denních záležitostí, je pro ně hnacím motorem. Zárukou kvalitního a zajištěného života. Což není, myslím bohužel mnohdy pravda. V devadestátých letech bylo i středoškolské vzdělání s maturitou výjimečné, mnoho mladých se vyučilo řemeslu v nejbližším učilišti od svého bydliště, často odcházeli pracovat hned po skončení základní

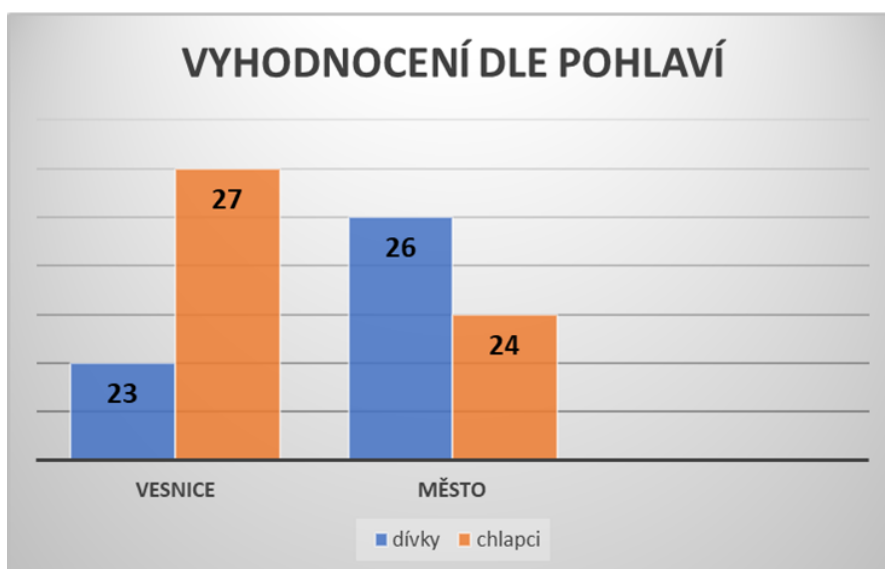
školy. Dnešní doba klade na vzdělání větší důraz a mladí lidé si toho jsou vědomi. Samozřejmě situace rodin je různá, mnozí nemohou z ekonomických důvodů rodiny dále studovat, rodiny nemají prostředky na zajištění výuky, dojíždění do vzdálenějších měst, ubytování, to obzvláště u škol soukromých.

Domnívám se, že ve městech lidé častěji dosahují vyššího vzdělání, než lidé žijících na vesnici, což koresponduje s výsledkem šetření. Především mladí lidé chtějí studovat, nabízí se jim celá řada studijních oborů, možností výměnných pobytů, stipendií atd. V otázce, jakého nejvyššího vzdělání by rádi respondenti dosáhli se hypotéza rovněž potvrdila. Alespoň maturitu by chtělo získat 43% dotázaných, více s bydlištěm ve městě, což je dle mého názoru již zmíněná vyšší informovanost, povědomost o školách, možnosti dostupnosti, ať z pohledu polohy školy, tak financím rodin. Ukazuje to na zájem o vzdělání, zároveň je však znepokojující, že zájem být řemeslníkem klesá.

Každá z otázek v dotazníku byla vyobrazena v grafu a tabulce pro lepší přehlednost, následně zpracované hodnoty použity jako podklad při vyhodnocení. Výsledky byly zpracovány prostřednictvím programu Microsoft Office Word 2007. Hodnoty jsou doplněny do tabulek, kde je relativní četnost, která je získána matematickým vzorcem $f_i = n_i / N$, kdy f_i znamená relativní četnost udanou v %, n_i vyjadřuje absolutní četnost a N vyjadřuje celkovou četnost.

První otázka byla identifikační, na pohlaví respondentů a rozdělení jejich počtu na žáky z vesnice a města. Z důvodu porovnání zpracovaných dat byl záměrně osloven stejný počet žáků z měst a stejný z vesnic. Osloveným žákům byl s vysvětlením a poděkováním předán dotazník.

Graf č. 1 Pohlaví respondentů.

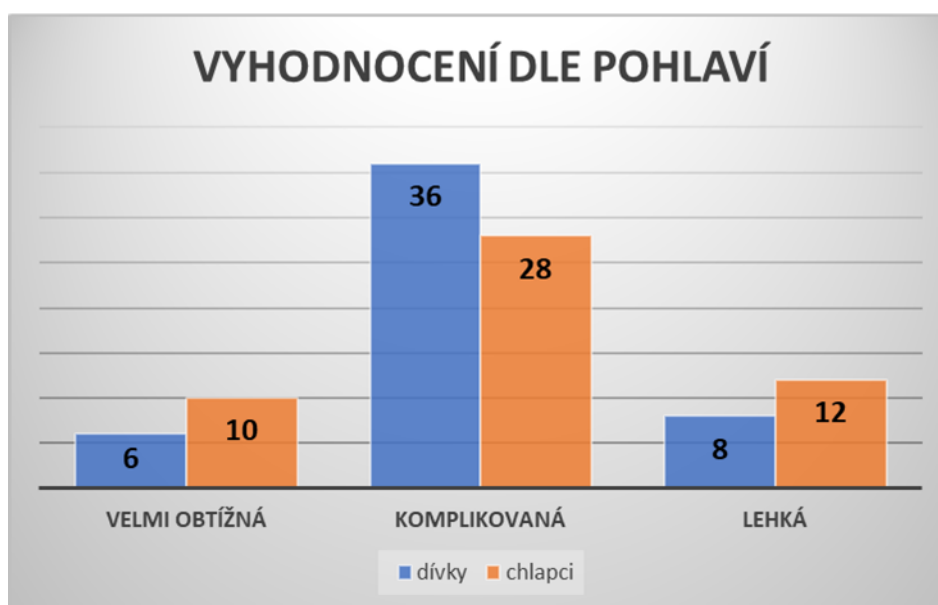
Zdroj: vlastní výzkumné šetření (2022)

Tabulka č. 9 Pohlaví respondentů

Legenda	ni (absolutní četnost)		fi (relativní četnost)	
	Vesnice	Město	Vesnice	Město
Dívky	23	26	23 %	26 %
Chlapci	27	24	27 %	24 %
N	100		100 %	

Druhá otázka se týkala náročnosti volby povolání. Bylo na výběr ze tří možností, a jak ukazuje graf, uvedeno, že celkem 64 respondentů ji hodnotí jako komplikovanou, z tohoto počtu jen nepatrným rozdílem u dívek, jako lehkou ji vnímalo 20 žáků a odpovědi se lišily i ve vztahu k bydlišti. Žáci z měst ji vnímali jako komplikovanější.

Graf č.2 Obtížnost volby povolání (dle pohlaví)

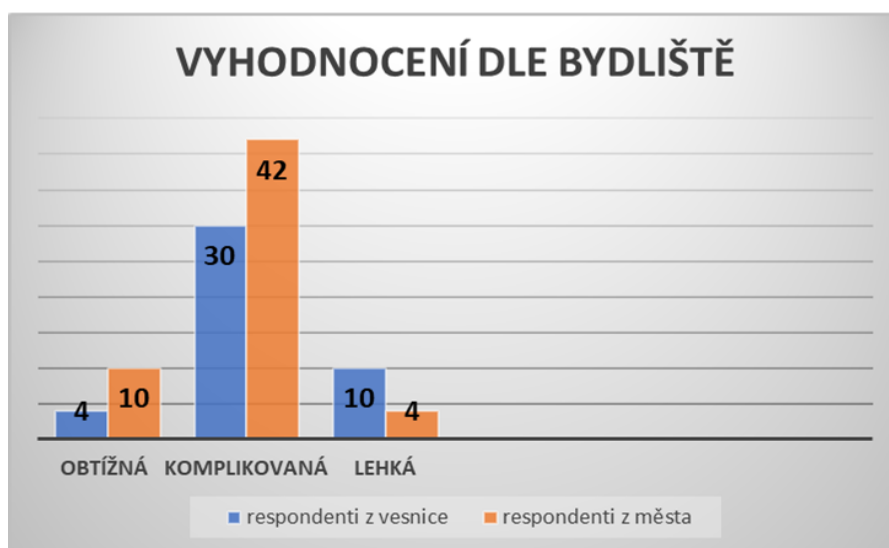

Zdroj: vlastní výzkumné šetření (2022)

Tabulka č. 10 Obtížnost volby povolání (dle pohlaví)

Legenda	ni (absolutní četnost)		fi (relativní četnost)	
	Dívky	Chlapci	Dívky	Chlapci
Velmi obtížná	6	10	6 %	10 %
Komplikovaná	36	28	36 %	28 %
Lehká	8	12	8 %	8 %
N	100		100 %	

Graf č. 3 Obtížnost volby povolání (dle bydliště)

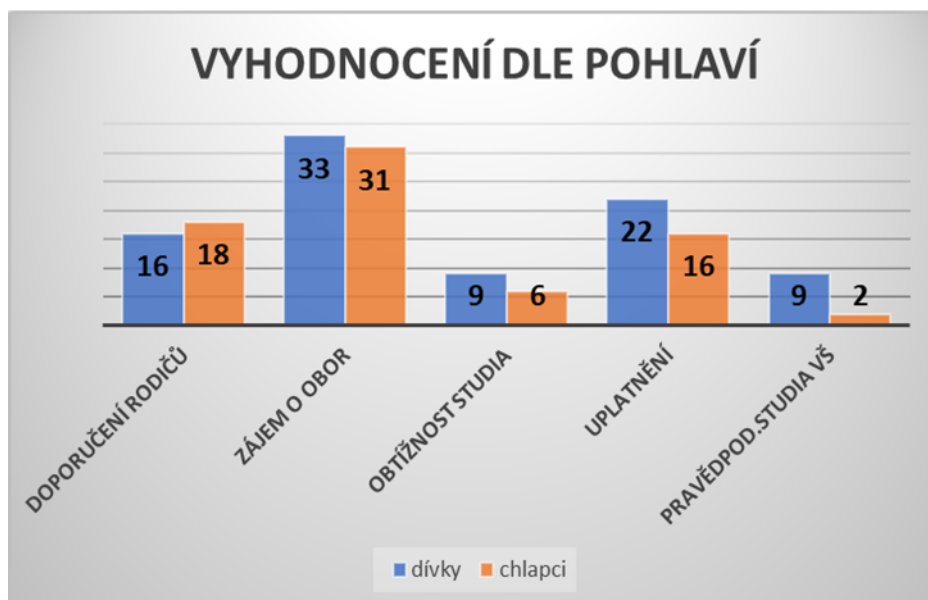
Zdroj: vlastní výzkumné šetření (2022)

Tabulka č. 11 Obtížnost volby povolání (dle bydliště)

Legenda	ni (absolutní četnost)		fi (relativní četnost)	
	Vesnice	Město	Vesnice	Město
Obtížná	4	10	4 %	10 %
Komplikovaná	30	42	30 %	42 %
Lehká	10	4	10 %	4 %
N	100		100 %	

U otázky č. 3 bylo záměrem zjistit, co žáky nejvíce při výběru ovlivnilo, jestli doporučení rodičů, zájem o daný obor, obtížnost studia, jejich další uplatnění na trhu práce či pravděpodobnost, že po střední škole budou pokračovat na škole vysoké. Z výsledků vyplynulo, že u dívek i chlapců je podstatný zájem o daný obor velký, naopak nejméně je ovlivnila možnost dalšího studia, pouhých 8 žáků. Z tohoto je patrné, že v patnácti letech ještě děti většinou nepřemýšlí nad souvislostmi jakou zvolit školu, aby se jim co nejdříve pokračovalo na škole vysoké.

Graf č. 4 Co nejvíce ovlivnilo respondenty při výběru povolání, možnost více odpovědí (dle pohlaví).

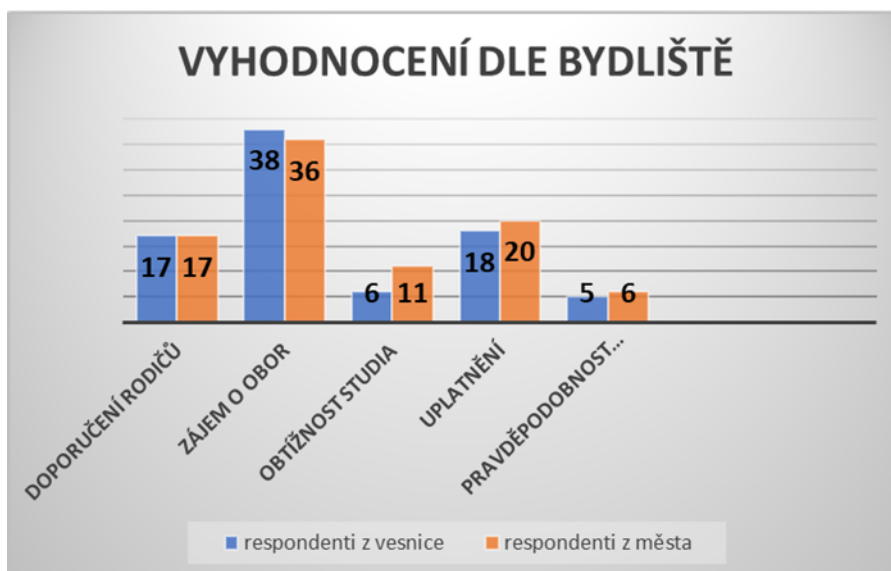

Zdroj: vlastní výzkumné šetření (2022)

Tabulka č. 12 Co nejvíce ovlivnilo respondenty při výběru povolání (dle pohlaví)

Legenda	ni (absolutní četnost)		fi (relativní četnost)	
	Dívky	Chlapci	Dívky	Chlapci
Doporučení rodičů	16	18	10 %	11 %
Zájem o daný obor	33	31	20 %	19 %
Zvladatelná obtížnost studia	9	6	5 %	4 %
Následné uplatnění na trhu práce	22	16	14	10 %
Nejvyšší pravděpodobnost vystudování vysoké školy	9	2	6 %	1 %
Jiné	0	0	0	0
N	162		100 %	

Graf č. 5 Co nejvíce ovlivnilo respondenty při výběru povolání, možnost více odpovědí (dle bydliště).

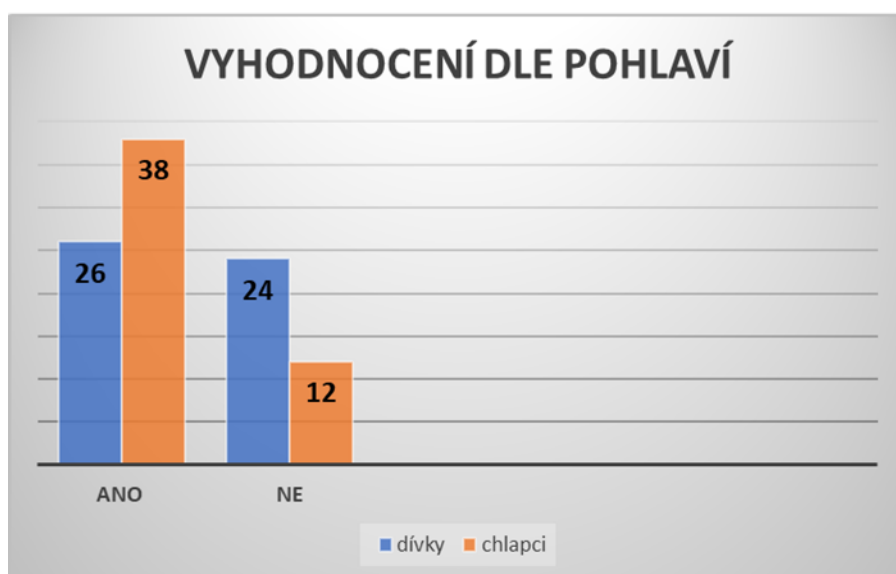
Zdroj: vlastní výzkumné šetření (2022)

Tabulka č. 13 Co nejvíce ovlivnilo respondenty při výběru povolání (dle bydliště)

Legenda	ni (absolutní četnost)		fi (relativní četnost)	
	Vesnice	Město	Vesnice	Město
Doporučení rodičů	17	17	10 %	10 %
Zájem o daný obor	38	36	22 %	21 %
Zvladatelná obtížnost studia	6	11	3 %	6 %
Následné uplatnění na trhu práce	18	20	10 %	12 %
Nejvyšší pravděpodobnost vystudování vysoké školy	5	6	3 %	3 %
Jiné	0	0	0 %	0 %
N	174		100 %	

V otázce č. 4 bylo požádáno o odpověď, zda při výběru školy/učiliště hrály roli jejich oblíbené předměty. Ty bývají v mnoha případech tím nejpodstatnějším důvodem, proč a na jakou školu se žáci hlásí. Jak je z grafu patrné, tento faktor je ovlivnil, především potom chlapci, kdy je překvapivé, že podstatně častěji odpověděli ANO žáci z vesnic. Bývá častě, že co děti je baví, přenáší do výuky a naopak. Vzhledem k volnočasovým aktivitám dětí z vesnic je předpokládáno, že mají více různých zájmů, souvisejících se vztahem k přírodě, zvířatům, tradicím.

Graf č. 6 Vliv oblíbených předmětů při výběru studia (dle pohlaví)

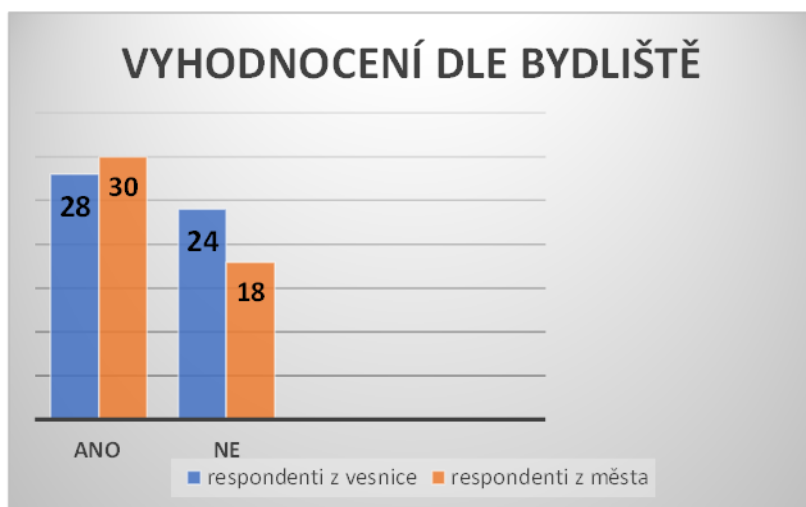

Zdroj: vlastní výzkumné šetření (2022)

Tabulka č. 14 Vliv oblíbených předmětů při výběru studia (dle pohlaví)

Legenda	ni (absolutní četnost)		fi (relativní četnost)	
	Dívky	Chlapci	Dívky	Chlapci
Ano	26	38	26 %	38 %
Ne	24	12	24 %	12 %
N	100		100 %	

Graf č. 7 Vliv oblíbených předmětů při výběru studia (dle bydliště)

Zdroj: vlastní výzkumné šetření (2022)

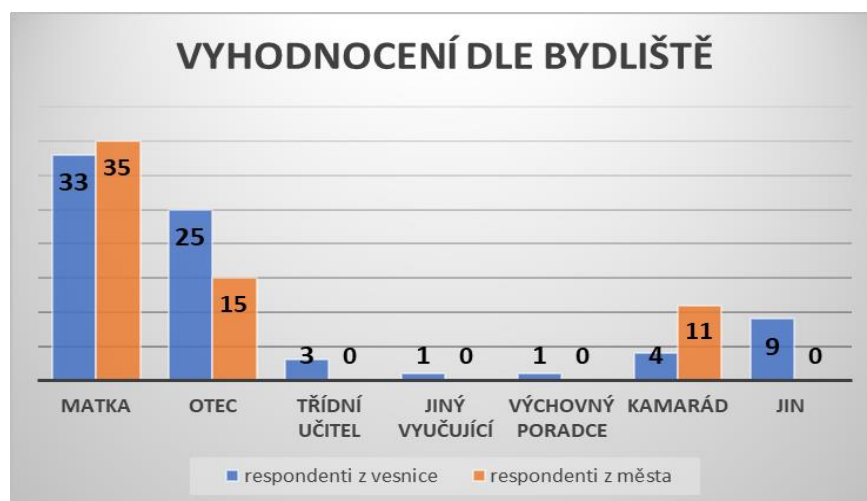
Tabulka č. 15 Vliv oblíbených předmětů při výběru studia (dle bydliště)

Legenda	ni (absolutní četnost)		fi (relativní četnost)	
	Vesnice	Město	Vesnice	Město
Ano	28	30	28 %	30 %
Ne	24	18	24 %	18 %
N	100		100 %	

V následující otázce č. 5, která z osob byla tou, komu žáci při volbě naslouchali, byli označeni jednoznačně rodiče, jak ukazuje graf, žádná jiná možnost nezískala nad 10% hlasů. Zajímavé je, že matku označily nejen dívky, ale i chlapci, a to jak z měst, tak i z vesnic.

Graf č. 9 Kdo respondenty ovlivnil v budoucím studiu možnost více odpovědí (dle bydliště)

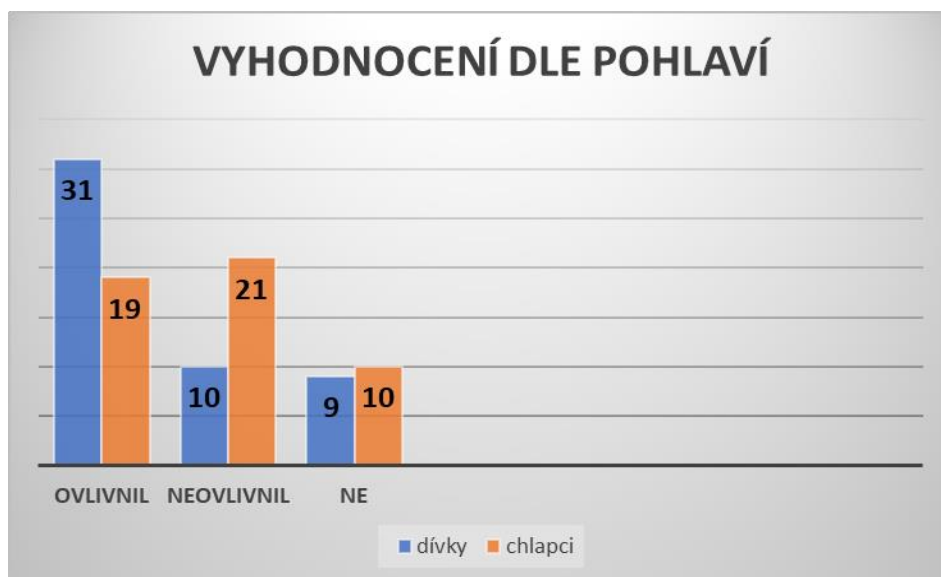
Zdroj: vlastní výzkumné šetření (2022)

Tabulka č. 16 Kdo respondenty ovlivnil v budoucím studiu (dle bydliště)

Legenda	ni (absolutní četnost)		fi (relativní četnost)	
	Vesnice	Město	Vesnice	Město
Matka	33	35	24 %	25 %
Otec	25	15	18 %	11 %
Třídní učitel	3	0	2 %	0 %
Jiný vyučující	1	0	1 %	0 %
Výchovný poradce	1	0	1 %	0 %
Kamarád	4	11	3 %	8 %
Někdo jiný	9	0	7 %	0 %
N	137		100 %	

V následující otázce č. 6 byli žáci dotázáni, zda je ovlivnil den otevřených dveří, kterého měli možnost se zúčastnit. Z odpovědí je zřejmé, že návštěvou byly ovlivněny více dívky, naopak chlapci uvádějí, že i když se dnů účastnili, ovlivnit se jím nenechali.

Graf č. 10 Ovlivnil výběr studia u respondentů den otevřených dveří (dle pohlaví).

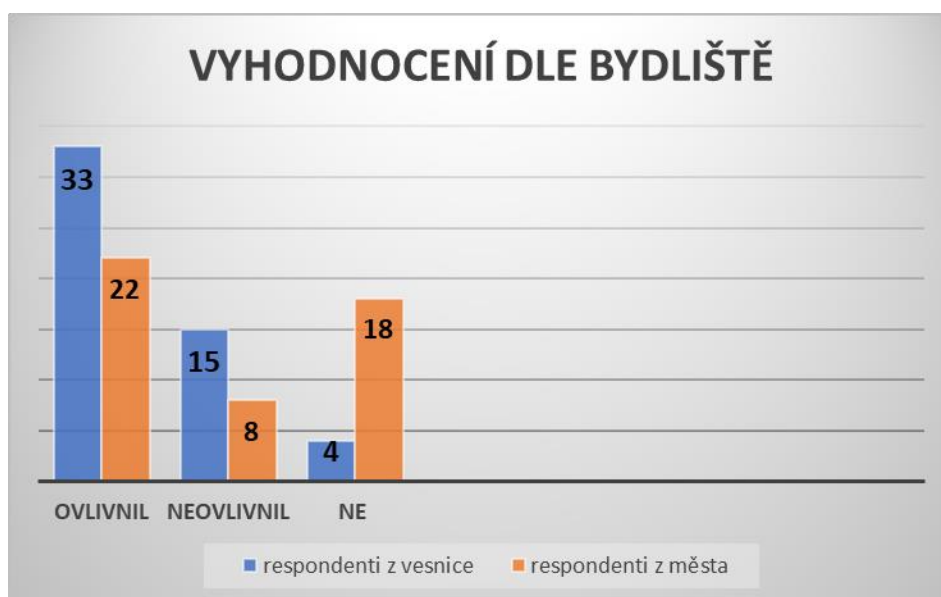

Zdroj: vlastní výzkumné šetření (2022)

Tabulka č. 17 Ovlivnění výběru studia dnem otevřených dveří na škole (dle pohlaví)

Legenda	ni (absolutní četnost)		fi (relativní četnost)	
	Dívky	Chlapci	Dívky	Chlapci
Ano, zúčastnil/a jsem se o moje rozhodnutí ovlivnil	31	19	31 %	19 %
Ano, zúčastnil/a jsem se o moje rozhodnutí neovlivnil.	10	21	10 %	21 %
Ne, nezúčastnil/a jsem se.	9	10	9 %	10 %
N	100		100 %	

Graf č. 11 Ovlivnil výběr studia u respondentů den otevřených dveří (dle bydliště).

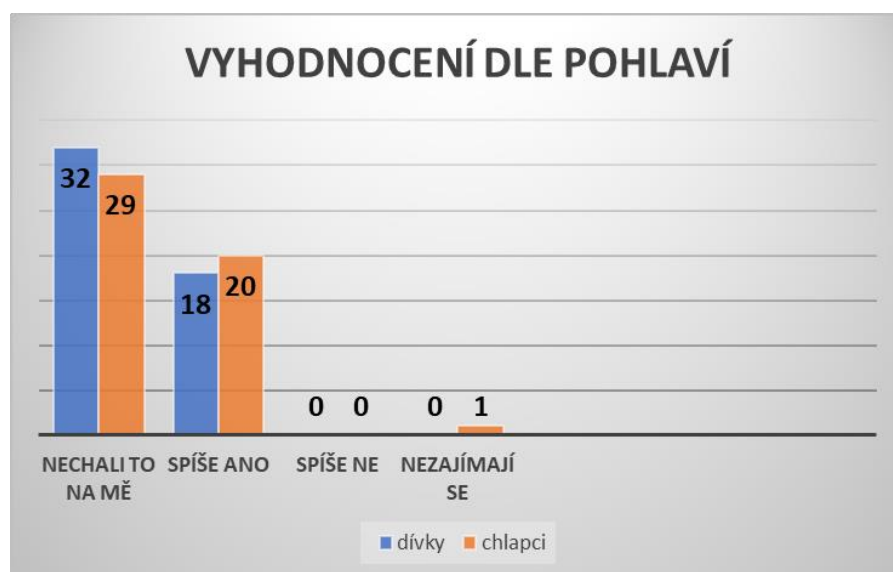
Zdroj: vlastní výzkumné šetření (2022)

Tabulka č. 18 Ovlivnění výběru studia dnem otevřených dveří na škole (dle bydliště)

Legenda	ni (absolutní četnost)		fi (relativní četnost)	
	Vesnice	Město	Vesnice	Město
Ano, zúčastnil/a jsem se o moje rozhodnutí ovlivnil	33	22	33 %	22 %
Ano, zúčastnil/a jsem se o moje rozhodnutí neovlivnil.	15	8	15 %	8 %
Ne, nezúčastnil/a jsem se.	4	18	4 %	18 %
N	100		100 %	

Jak ukazuje otázka č.7, rodiče nechali rozhodování převážně na svých potomcích, s jejich výběrem souhlasí a pouze jeden žák odpověděl, že se rodiče o jeho volbu vůbec nezajímali. Ukazuje to na skutečnost, že rodiče názor svých dětí respektují a byli jim oporou při jejich rozhodování.

Graf č. 12 Názor rodičů respondentů na výběr školy (dle pohlaví)

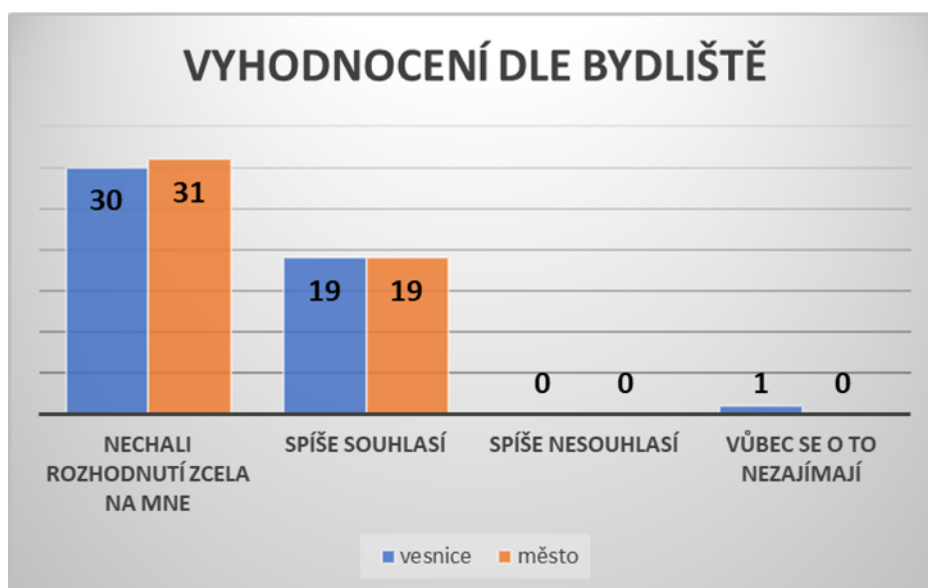

Zdroj: vlastní výzkumné šetření (2022)

Tabulka č. 19 Názor rodičů respondentů na výběr školy (dle pohlaví)

Legenda	ni (absolutní četnost)		fi (relativní četnost)	
	Dívky	Chlapci	Dívky	Chlapci
Nechali rozhodnutí zcela na mě	32	29	32 %	29 %
Spíše souhlasí	18	20	18 %	20 %
Spíše nesouhlasí	0	0	0 %	0 %
Vůbec se o to nezajímají	0	1	0 %	1 %
N	100		100 %	

Graf č. 13 Názor rodičů respondentů na výběr školy (dle bydliště)

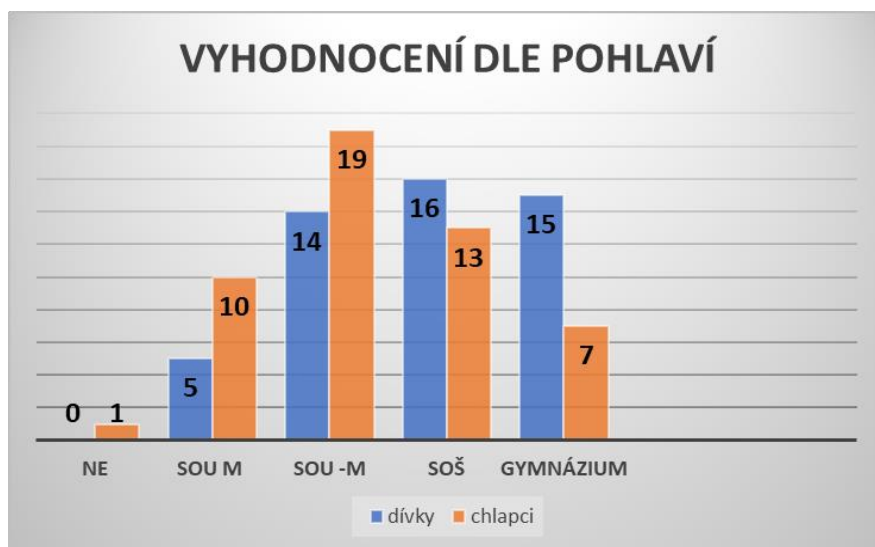
Zdroj: vlastní výzkumné šetření (2022)

Tabulka č. 20 Názor rodičů respondentů na výběr školy (dle bydliště)

Legenda	ni (absolutní četnost)		fi (relativní četnost)	
	Vesnice	Město	Vesnice	Město
Nechali rozhodnutí zcela na mě	30	31	30 %	31 %
Spíše souhlasí	19	19	19 %	19 %
Spíše nesouhlasí	0	0	0 %	0 %
Vůbec se o to nezajímají	1	0	1 %	0 %
N	100		100 %	

V následující otázce byli žáci dotázáni, jakou školu si zvolili. Nejčastější odpovědí bylo střední odborné učiliště s maturitou, hned před střední školou odbornou a velké procento získala i gymnázia, kam se podle výsledků grafu odeslalo svou přihlášku 22 dotázaných. Jak vidno, alespoň maturitu by chtěli mít téměř všichni dotázaní. Pouze jeden chlapec uvedl, že půjde pracovat.

Graf č. 14 Jaký typ školy si respondenti vybrali (dle pohlaví)

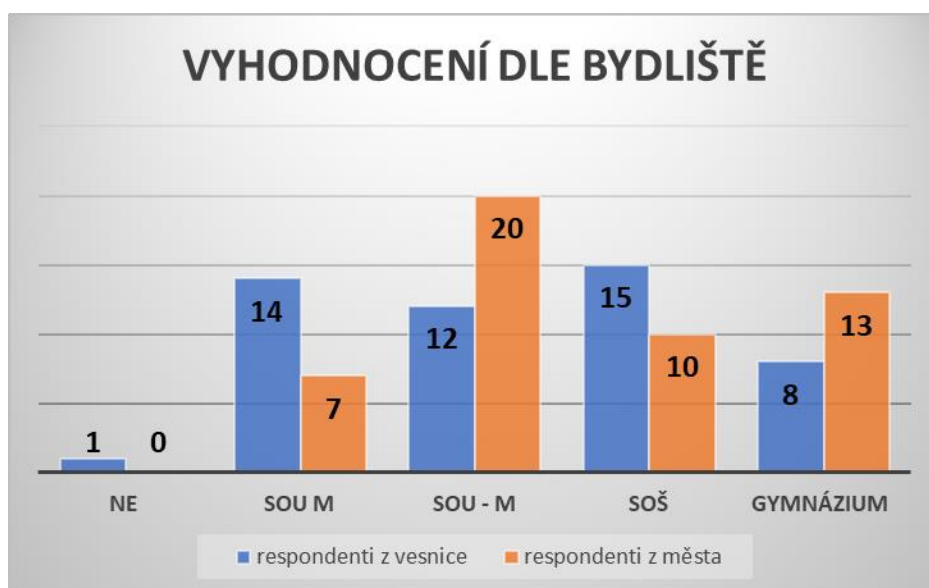

Zdroj: vlastní výzkumné šetření (2022)

Tabulka č. 21 Jaký typ školy si respondenti vybrali (dle pohlaví)

Legenda	ni (absolutní četnost)		fi (relativní četnost)	
	Dívky	Chlapci	Dívky	Chlapci
Dál studovat nebudu, nastoupím do práce	0	1	0 %	1 %
Střední odborné učiliště bez maturity	5	10	5 %	10 %
Střední odborné učiliště s maturitou	14	19	14 %	19 %
Střední odbornou školu	16	13	16 %	13 %
Gymnázium	15	7	15 %	7 %
N	100		100 %	

Graf č. 15 Jaký typ školy si respondenti vybrali (dle bydliště)

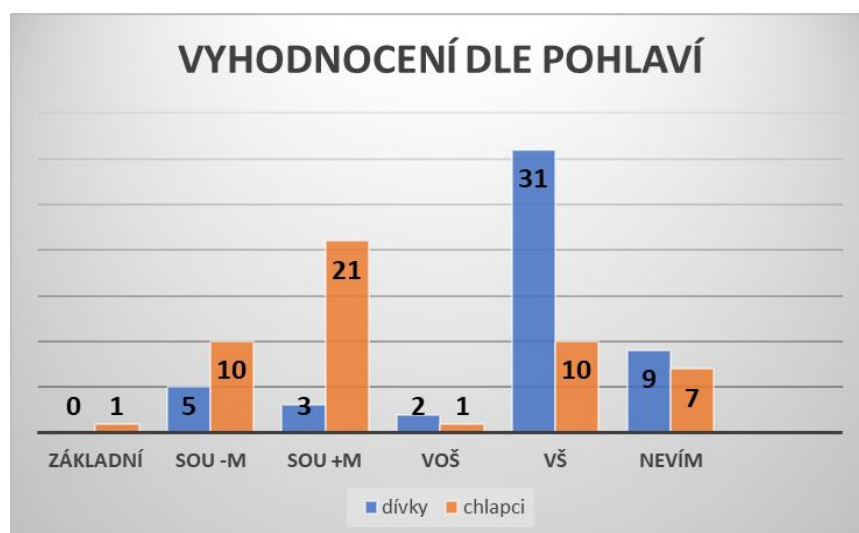
Zdroj: vlastní výzkumné šetření (2022)

Tabulka č. 22 Jaký typ školy si respondenti vybrali (dle bydliště)

Legenda	ni (absolutní četnost)		fi (relativní četnost)	
	Vesnice	Město	Vesnice	Město
Dál studovat nebudu, nastoupím do práce	1	0	1 %	0 %
Střední odborné učiliště bez maturity	14	7	14 %	7 %
Střední odborné učiliště s maturitou	12	20	12 %	20 %
Střední odbornou školu	15	10	15 %	10 %
Gymnázium	8	13	8 %	13 %
N	100		100 %	

Poslední otázkou dotazníku bylo, jakého nejvyššího vzdělání by žáci chtěli dosáhnout. Zde byl patrný vyšší podíl dívek, které chtějí po střední škole ve studiu pokračovat a dosáhnout vzdělání vysokoškolského, naopak pro chlapce je dostačující maturita. Na odpovědi nemělo tentokrát vliv prostředí.

Graf č. 16 Jakého nejvyššího vzdělání chtějí respondenti dosáhnout (dle pohlaví)

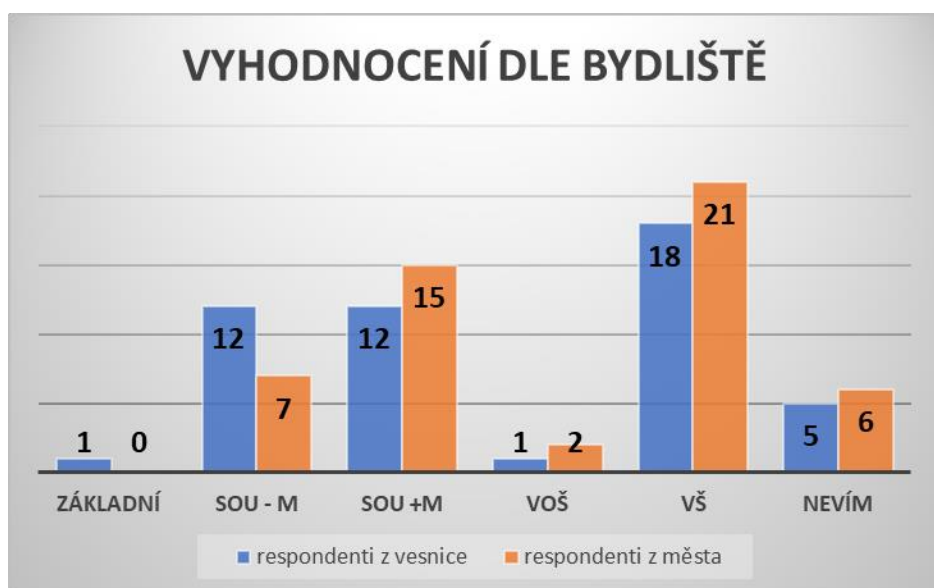
Zdroj: vlastní výzkumné šetření (2022)

Tabulka č. 23 Jakého nejvyššího vzdělání chtějí respondenti dosáhnout (dle pohlaví)

Legenda	n _i (absolutní četnost)		f _i (relativní četnost)	
	Dívky	Chlapci	Dívky	Chlapci
Základní	0	1	0 %	1 %
Středoškolské (bez maturity)	5	10	5 %	10 %
Středoškolské (s maturitou)	3	21	3 %	21 %
Vyšší odborné	2	1	2 %	1 %
Vysokoškolské	31	10	31 %	10 %
Zatím jsem o tom, neuvažoval/a	9	7	9 %	7 %
N	100		100 %	

Graf č. 17 Jakého nejvyššího vzdělání chtějí respondenti dosáhnout (dle bydliště)

Zdroj: vlastní výzkumné šetření (2022)

Tabulka č. 24 Jakého nejvyššího vzdělání chtějí respondenti dosáhnout (dle bydliště)

Legenda	ni (absolutní četnost)		fi (relativní četnost)	
	Vesnice	Město	Vesnice	Město
Základní	1	0	1 %	0 %
Středoškolské (bez maturity)	12	7	12 %	7 %
Středoškolské (s maturitou)	12	15	12 %	15 %
Vyšší odborné	1	2	1 %	2 %
Vysokoškolské	18	21	18 %	21 %
Zatím jsem o tom, neuvažoval/a	5	6	5 %	6 %
N	100		100 %	

5.2 Interpretace dat z rozhovorů

Pro přehlednost uvedu základní informace o respondentech, se kterými byly prováděny rozhovory pro účely tohoto výzkumu:

Respondent 1 - žena, zástupce ředitele, délka praxe 32 let, pracuje ve školním zařízení ve městě.

Respondent 2 - muž, výchovný poradce, délka praxe 12 let, pracuje ve školním zařízení ve městě.

Respondent 3 - žena, ředitelka, délka praxe 15 let, ve školním zařízení na vesnici.

Respondent 4 - žena, výchovný poradce, délka praxe 14 let, ve školním zařízení na vesnici.

Respondent 5 - muž, ředitel, délka praxe 7 let, ve školním zařízení na vesnici.

Respondenti vzhledem ke svým dlouholetým zkušenostem v práci s mládeží uvádí, že většina absolventů o svém budoucím povolání konkrétní představu zatím nemá. Je ale na místě zmínit skutečnost, že dle respondentů je téma budoucího povolání absolventů a s tím spojený výběr střední školy či učiliště předmětem častých diskuzí ve školách – ať už v hodinách, kdy žáci toto téma probírají společně s učiteli, tak toto téma zní třídami také o přestávkách mezi hodinami. Zejména u žáků 9. tříd, kdy dochází k rozhodování žáků o jejich dalším studijním směřování. Respondent 1 a 2 uvádí, že někteří žáci představu o budoucím povolání mají, někteří ne – je to velmi individuální, k čemuž se přiklání také R4, který uvádí: „*Jak kdo. V posledním ročníku žáci získávají informace o různých oborech, navštěvují střední školy, komunikují o tomto tématu se spolužáky a dospělými. Mnozí se rozhodnou pro určité studium, ale přesně ještě nedokážou říct, co by chtěli vykonávat za povolání*“. R3 a R5 se přiklání k názoru, že žáci, s nimiž se prozatím setkali, konkrétní představu o budoucím povolání neměli, i když jsou mezi nimi výjimky, R3 například uvádí: „*Většina těch dětí si v těch 14, 15 letech neumí úplně představit, čím se jednou budou živit, je to pro ně na konci té základní školy těžké rozhodování. Co budu dělat za 4, 7, 10 let? Představy mají třeba okrajové, určitě ne konkrétní, i když měla jsem za dobu svého působení ve školství asi 2 studenty, kteří věděli naprosto přesně, jaké povolání budou vykonávat, ale opravdu to není obvyklé.*“

Zde je patrný rozpor mezi tím, jak na situaci nahlíží absolventi – z dotazníkového šetření bylo zjištěno, že jejich rozhodování při výběru budoucího povolání ovlivňuje zájem o daný obor, což naznačuje, že určitou představu o budoucím zaměstnání či alespoň studijním

zaměření mají. Oproti tomu z rozhovorů s pracovníky škol vyplývá, že dle jejich názoru převážná většina studentů 9. ročníků jasnou představu o budoucím povolání nemá. Zde je možné uvažovat nad řízenou diskuzí mezi studenty a odbornými pedagogy, která by studentům pomohla ujasnit jejich představy, které jsou dle pedagogů okrajové, což si ale studenti nemyslí.

Z rozhovorů bylo zjištěno, že faktorů ovlivňujících žáky je více, patří mezi ně vliv rodičů, zájem o daný obor a koníčky, ale jak uvádí respondenti R2, R3 i R5, je to především finanční ohodnocení. Naopak R4 uvádí, že *„nejvíce je určité přínosné, když mají možnost někoho vidět přímo při dané práci“*. Názor R4 může být důležitý pro další úvahy o tom, jak pomoci studentům v rozhodování o budoucím zaměstnání. Dle mého názoru by bylo vhodné například umožnit studentům i na základní škole absolvovat praxi v oboru, který je zajímá. Mohli by si vyzkoušet dané povolání a utvrdit se v tom, zda se danému oboru budou chtít věnovat či nikoliv.

V další diskuzi na tuto i další položenou otázku, nakolik žáka při výběru ovlivňují rodiče a zda se domnívají, že zaměstnání rodičů predikuje jeho rozhodnutí, čím by se rádo stalo, se shodují respondenti R1, R2, R3, že je to právě rodina a profese rodičů, čím jsou žáci nejvíce ovlivněni. R4 potvrzuje, ale zároveň upřesňuje, že ne vždy chtějí jít ve stopách rodičů a být jako oni. Uvádí, že *„vliv rodiny je jistě velký, někteří chtějí pokračovat v profesi svých rodičů, pro jiné je to naopak informace, že takové povolání právě dělat nechtějí. Rodiče také své děti většinou znají a umí jim poradit s výběrem a prodiskutovat volbu dalšího studia“*. Z toho vyplývá, že ne všechny děti chtějí být jako rodiče, mají svou představu. Často také vidí, jak konkrétní povolání ovlivňuje vlastnosti, chování člověka, chod domácnosti a tím celé rodiny. Určitým ukazatelem je i finanční ohodnocení, kdy podle rodičů získávají povědomí o hůře a lépe placených profesích, což potvrzuje i R5, který uvedl, že na jednu stranu jsou to rodiče, kteří se snaží své děti ovlivnit, ne vždy však rozumně. Zmínil: *„hodně dětí je ovlivněno přáním rodičů, některé stále slyší – „bez maturity nejsi nic, nic si nevyděláš, dopadneš jako já, takže ano, rodina ovlivňuje rozhodování dětí, leckdy bez soudného odhadu schopností dětí“*.

Neúplná rodina je v dnešní společnosti častý jev, ze statistik víme, že více neúplných rodin žije ve městech, na vesnicích bývají rodinné vazby silnější, což je myslím jedním z důvodů rozpadu rodin. Někdy je však pro děti přínosnější žít v neúplné rodině, než ve zcela nefungující. Na otázku jestli je pro tyto děti obtížnější rozhodování bylo respondenty shodně odpovězeno, že nikoli. Na této odpovědi se shodli, nebyla tím potvrzena hypotéza, která

naopak předpovídala, že tyto děti neúplností rodiny ovlivněny jsou. Jak bylo zmíněno výše, neúplnost rodiny neznamená pokaždé neštěstí, jak trefně řekl R5: že „*větší problém, než neúplnost rodiny vidím v rodinném prostředí, především v nezájmu rodičů cokoli řešit*“.

Absolventi jsou ovlivněni nejen okolím, prostředím ve kterém, ale také lidmi mimo nejužší rodinu, spolužáky, kamarády, učiteli, trenéry a dalšími. Z odpovědí R1,R2 i R4 je to jasně kamarád, komu je nasloucháno a čí rady jsou ty nejlepší, R3 si myslí, že je to učitel a R4 uvádí, že „*na druhém stupni základní školy by měl být kariérový poradce, který dětem poskytne rady, bude jim nápomocen. U nás na základní škole to tak funguje, v devátém ročníku je předmět Pracovní činnosti se zaměřením na volbu povolání*“. Nejlepším řešením je jistě kombinace učitele, trenéra či jiné autority a samozřejmě kamaráda, tedy pokud je opravdový.

V další části rozhovorů se pozornost obrátila na vliv koníčků při rozhodování o výběru budoucího studia a panovala shoda respondentů, kdy všichni uvedli, že ano, což potvrdila otázka z dotazníku pro žáky. Nevíce jich uvedlo, že právě zájem o daný obor je rozhodující, chápáno tak, že je i jejich koníčkem. Chtěli by dělat to, co je baví, často se jim jejich sen splní, často časem přijdou na to, že je to nereálné. Důležité je, myslím, nebrat jim jejich sny, přání a přes dobře míněné rady, nechat rozhodnutí na nich. Je to osobní názor k výchovnému přístupu, kde je neopomenutelnou součástí výchovy tolerance a rovnost, zároveň však úcta a pokora.

Děti nepřilíží často iniciují rozhovory s poradce, neradi si nechají radit, připadá jim to nedůležité, neopodstatněné. Na tomto se v otázce opět respondenti shodli bez výjimky, závěrem bylo, že taková iniciativa není obvyklá a přichází velmi sporadicky a pokud už přijde, jdou za tím, komu důvěřují. Toto je pochopitelné, každý jde o radu za tím, komu důvěřuje.

Jak se ukázalo v dotazníkovém šetření, je pro žáky důležité a hledí na tuto skutečnost již při výběru dalšího studia, co bude dál, a je to uplatnění na trhu práce. Chtějí mít jistotu, že si vyberou to, co i uplatní. Skloubí volbu toho, co je baví s naplánovanou budoucností. Bohužel ne vždy tomu tak skutečně je. Přáním každého rodiče bezpochyby je, aby jeho potomek tohoto dosáhl a měli bychom děti podpořit. Respondenti rovněž vidí, že tento pohled žáci řeší, navíc jak zmiňují, mají informace o uplatnitelnosti z rodiny i z absolvovaných exkurzí. S tím je spojena otázka na dny otevřených dveří a zájmu o ně mezi žáky. Opět zde došlo ke shodě všech respondentů. Jak uvedli, žáci o tyto akce zájem mají a jsou pro ně přínosné. Určitě je dobré vidět stavební či jiný provoz, práci v dílně,

kanceláři, laboratoři či si zkusit vyměnit roli třeba s učitelem. To je opravdová „škola života“, byť na zkoušku, na krátkou chvíli, přesto, myslím, toto žákům mnohé napoví, ukáže realitu daného odvětví.

Rozhovor se v jedné otázce dostal na konečnou volbu, zda chtějí žáci studovat střední školu, odbornou školu, či učiliště a z odpovědí respondentů zazněla shoda s přáním žáků, které interpretovali v dotaznících. Jak uvedli, chtějí nejčastěji studovat na střední škole s maturitou, ve studiu poté pokračovat na vysoké škole, více dívek, což není překvapivé. Mají zájem dosáhnout co nejvyššího vzdělání. Ze všech dotazovaných žáků pouze jeden uvedl, že půjde po dokončení povinné školní docházky pracovat. Tomuto odpovídalo i sdělení respondentů, většina žáků se hlásí na střední školu. Zde zcela jistě platí zmíněné výše, a sice, že dětem je potřeba naslouchat a podporovat je, vždy být ale soudní a pokud je patrné, že na studiu žák nemá vloh, nenutit ho a zbytečně nestresovat. Mnoho žáků mění školu již v prvním ročníku, právě většinou směrem k nižší úrovni. Soudnost rodičů je proto určitě důležitá.

Pro žáky je rozhodnutí o dalším studiu důležitým okamžikem, často nelehkým a je provázáno strachem a přináší mnohé problémy. To byla i poslední otázka rozhovoru. Respondenti uvedli následující. Dle R1 záleží především na rodině, někteří se rozhodují bez obtíží, jiní naopak. Dle R2 je to obtížné, dle R3 je rozhodování o dalším studiu pro žáka náročné. Domnívá se, že v 15 letech je brzy na plánování budoucího povolání, které ho bude provázet celý život. R4 *„pro někoho je to problém, nemají dostatek informací a ještě neví. Zvláště, když mají více možností na výběr. Nebo si naopak nevěří vůbec v ničem.“*. R5 si nemyslí, že rozhodování je pro studenty náročné *„vědí od rodiny o možnosti přestupu na jinou školu atd. Problémy jsou i finanční možnosti rodin, mnohdy nemohou poslat děti tam, kam by chtěly právě z tohoto důvodu“*.

Z těchto odpovědí plyne, že i když jsou respondenti stejného povolání, letití a výborní pedagogové, názory mají mnohdy zcela odlišné. A stejné je to u žáků, ale i všech ostatních. Každý jsme jiný, každý jsme jedinečný. Vždy, při každém jednání, chování, v celém našem žití by měla v popředí stát úcta, láska, svoboda, spravedlnost a těmto hodnotám učit i naše děti.

5.3 Vyhodnocení hypotéz

Na základě dotazníkového šetření byly následně vyhodnoceny hypotézy:

H1: Předpokládáme, že na doporučením rodičů dají více dívky, než chlapci.

V dotazníkové otázce č. 3 byli žáci dotazováni, co je nejvíce ovlivnilo při výběru povolání, zda to bylo doporučení od rodičů, zájem o daný obor, obtížnost studia nebo následné uplatnění na trhu práce a bylo předpokládáno, že doporučením rodičů budou více ovlivněny dívky. Jak ukázaly výsledky výzkumného šetření, doporučením rodičů se řídí více chlapci. Proto se v tomto případě se hypotéza nepotvrdila.

H2: Předpokládáme, že u všech dotazovaných respondentů, má při rozhodování vliv zájem o daný obor.

Tato otázka měla v dotazníkovém šetření rovněž č. 3, byla jednou z možných odpovědí v nabídce, kdy bylo možné označit více odpovědí. Proto se velké procento shodlo na odpovědích a označilo doporučení rodičů a právě zmiňovaný zájem o daný obor, který vybralo 74 respondentů. V tomto případě byla hypotéza potvrzena.

H3: Předpokládáme, že střední školu s maturitou si vybere více žáků z města

Na otázku odpovídali žáci v otázce č. 8, konkrétně to byla otázka, kterou školu si zvolili, kam budou dalších několik let docházet. Nejčastější odpovědí žáků bylo, že nastoupí na střední odborné učiliště s maturitou, další v pořadí skončila střední odborná škola a velké procento získala i gymnázia, kam se podle výsledků grafu odeslalo svou přihlášku 22 dotázaných. Hypotéza předpokládala, že střední školu s maturitou si zvolí více žáků z města. Z výsledků výzkumného šetření vyplynulo, že střední školu s maturitou si zvolí 20 žáků z města a 12 žáků z vesnice. Rovněž v tomto případě se hypotéza potvrdila.

H4: Dle pedagogů se prostředí neúplných rodin na rozhodování žáků podílí.

Otázka, která se týkala neúplných rodin byla součástí rozhovoru, které byly vedeny s ředitelkami, řediteli škol a pedagogickými pracovníky. Bohužel je status neúplné rodiny v současné době poměrně častý. Hypotéza předpokládala, že žáci z těchto rodin se budou obtížněji rozhodovat. Jak vyplynulo shodně ze všech rozhovorů, není tomu tak. Všichni respondenti se na této odpovědi shodli. V tomto případě se hypotéza se nepotvrdila.

5.4 Shrnutí výsledků výzkumu

Z výzkumného šetření vyplynulo, že rozhodování dětí v devátých třídách je velmi individuální. Žáci odpovídali na otázky vlivů a faktorů, které na ně působily. Jak si vedly ukázaly výsledky dotazníkového šetření. Patrný a pro školy i inspirativní je sdělení žáků, nakolik se nechali ovlivnit absolvováním dnů otevřených dveří na školách i jak je v rozhodování ovlivnil zájem o daný obor. Zároveň je zřejmé, že dnešní mladí lidé mají se svými rodiči dobrý vztah, naslouchají jejich radám a rodiče své potomky respektují, a v složitém rozhodování o budoucnosti je podpořili. Jistě by bylo vhodné, ze stran škol i rodiny, zaměřit se na větší propagaci a informovanost. Školy se specifickým zaměřením v rámci dnů otevřených dveří nejen navštívit, ale pořádáním exkurzí do podniků, továren a dílen ukázat návaznost studia a práce. Informovat mladé lidi o kráse řemesel, inspirovat je na výstavách, jarmarcích či řemeslných trzích.

Z výzkumu vyplývá velmi pozitivní zjištění, že neúplnost rodiny není pro žáky při rozhodování problémem, alespoň ne tím hlavním, i když i zde platí individualita jedince. Školy by měly být organizátorem a ve větší míře pořádat setkání s rodinnými poradci, psychology, byť se v rozhovorech všichni dotázaní shodli na jasné odpovědi, že neúplná rodina žáky neovlivňuje. Smysl je spatřován především v uvědomění si, že rodina je základ společnosti, že bezstarostné dětství není samozřejmost a dobré rozhodnutí při volbě školy a svého budoucího povolání velmi důležité.

6 Závěr

Tato diplomová práce se zaměřila na nejpodstatnější vlivy a faktory, které mohou ovlivnit rozhodování absolventů základních škol při výběru jejich budoucího povolání. Podrobně byla tato problematika popsána u absolventů v kraji Vysočina.

V teoretické části byly ve stručnosti zachyceny dějiny českého školství a jejich významné milníky i legislativní podoba současného školství. Charakterizovány byly také základní typy škol a pojem absolvent, jehož definice nemusí být vždy stejná. Zmíněna byla také důležitost vlivu rodiny na školní výsledky, kdy nejideálnější kombinací pro žáky je správné nastavení spolupráce mezi školou a jejich rodiči. Následně se diplomová práce zaměřila na popis stávajícího stavu školství v kraji Vysočina, přičemž bylo konstatováno, že zde je zformována stabilizovaná síť školských zařízení. Tato skutečnost garantuje dostatečnou kapacitu základních, středních i vyšších odborných škol.

Je nezpochybnitelné, že zásadní vliv na výběr budoucího povolání u absolventů má i stávající situace na trhu práce. Vstup na pracovní trh přitom rozhodně není pro absolventy jednoduchou záležitostí. Do situace na trhu práce nepříznivě zasáhl také COVID 19, a to hlavně kvůli zavedeným restriktivním opatřením a omezení mobility osob. Uvedeny byly také nejžádanější profese na současném trhu práce, které lze hledat v odvětvích, jako je e-commerce, finance a bankovníctví, zdravotnictví, business nebo online marketing. Zásadní dopad na výběr povolání má také skutečnost, jestli absolvent pochází z města nebo z venkova.

Po stručné charakteristice města Jihlavy a popisu tamní situace ve školství, byla přiblížena i podoba školství v Batelově. V praktické části práce byly rozebrány možnosti profesního uplatnění mládeže v Kraji Vysočina a faktory, které ovlivňují výběr budoucího povolání absolventů základních škol. Využity byly techniky kvantitativního i kvalitativního výzkumu, a to konkrétně dotazník a polo strukturované rozhovory. Výzkum byl uskutečněn na základních školách v Jihlavě, Batelově, Horní Cerekvi a v Žirovnici, stejně jako rozhovory, přičemž první škola byla vybrána jako městská, zbylé tři jako venkovské.

Absolventi uvedli, že výběr jejich povolání ovlivnil největší měrou zájem o daný obor a vyhlídky následného uplatnění na trhu práce. Zanedbatelný význam neměly ani rady rodičů, což svědčí o důležitosti rodinného zázemí. V této souvislosti je zajímavý poznatek o větším vlivu matky než otce. Nepotvrdila se hypotéza, že by na doporučení rodičů daly více dívky než chlapci. Naopak se potvrdil předpoklad, že v porovnání žáků z vesnice

i z města si v Kraji Vysočina zvolí střední školu s maturitou více žáků z města. Překvapivě může znít rovněž závěr plynoucí z výzkumu rozhovorů s řediteli a výchovnými poradci, že žádný z jeho respondentů se nedomnívá, že by dítě z neúplné rodiny mělo mít problém s rozhodováním o dalším studiu. Zdánlivě jednoduché rozhodnutí, jakým je pro žáky devátých tříd vybrat si a správně zvolit směr cesty za vzděláním, jak je patrné, jednoduché vůbec není.

7 Seznam použitých zdrojů

Literární zdroje:

BALÍK, Stanislav. *Komunální politika: obce, aktéři a cíle místní politiky*. Grada Publishing, a.s., 2009. ISBN 978-80-247-2908-4.

BOŘECKÝ, Jiří; POLICAR, Pavel. *Dějiny Batelova*. Batelov: Obecní úřad Batelov, 2001. ISBN 80-238-7463-2.

ČAČKA, Otto. *Psychologie duševního vývoje dětí a dospívajících s faktory optimalizace*. Brno: Masarykova univerzita, 2000. ISBN 1081-171-2000.

ČÁP, Jan. *Psychologie výchovy a vyučování*. Praha: Karolinum, 1993. ISBN 80-7066-534-3.

FONTANA, David. *Psychologie ve školní praxi*. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-626-8.

FRANTÁL, Bohumil. *Prostorové chování: vzorce aktivit, mobilita a každodenní život ve městě*. Brno: Masarykova univerzita, 2012. ISBN 978-80-210-5756-2.

GRECMANOVÁ, Helena. *Klima školy*. Olomouc: Nakladatelství Hanex, 2008. ISBN 978-80-7409-010-3.

HEGER, Vladimír. *Komunikace ve veřejné správě*. Praha: Grada, 2012. ISBN 978-80-247-3779-9.

HEROVÁ, Irena. *Životní styl venkovských domácností*. In Majerová, Věra. a kol. *Český venkov 2006: Sociální mobilita a kvalita života venkovské společnosti*. Praha: Credit Praha, 2007. ISBN 80-213-1539-3

HUDEČKOVÁ, Helena; LOŠŤÁK, Michal; ŠEVČÍKOVÁ, Adéla: *Regionalistika, regionální rozvoj a rozvoj venkova*. Praha: Česká zemědělská univerzita, Provozně ekonomická fakulta, 2006. ISBN 978-80-213-1413-9.

JUREČKA, Václav. *Mikroekonomie*. Praha: Grada Publishing, 2018. ISBN 978-80-271-0146-7.

JŮVA, Vladimír. *Stručné dějiny pedagogiky*. Brno: Paido, 1997. ISBN 80-85931-43-5.

KALOUS, Jaroslav; VESELÝ, Arnošt. *Vzdělávací politika České republiky v globálním kontextu*. Praha: Karolinum, 2006.

KUBÁTOVÁ, Helena. *Sociologie životního způsobu*. Praha: Grada, 2010. ISBN 978-80-247-2456-0.

KUNOVÁ, Markéta. *Nezaměstnanost absolventů na trhu práce v Trutnově z pohledu absolventů a pracovníků úřadu práce*. Brno: Masarykova univerzita, 2011.

MACEK, Petr. *Adolescence*. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-747-7.

MEZŘICKÝ, Václav. *Perspektivy globalizace*. Praha: Porták, 2011. ISBN 978-80-7367-846-3.

PERLÍN, Radim. *Venkov, typologie venkovského prostoru*. Katedra sociální geografie a regionálního rozvoje PřF UK, 2010.

PROKOP, Jiří. *Škola jako sociální útvar*. Praha: Pedagogická fakulta Univerzity Karlovy, 1996. ISBN 80-86039-01-3.

PRŮCHA, Jan. *Přehled pedagogiky: Úvod do studia oboru*. Praha: Portál, 2000. ISBN 80-7178-399-4.

PRŮCHA, Jan. *Moderní pedagogika*. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-503-5.

STŘELEČEK, Stanislav. *Studie z teorie a metodiky výchovy I*. Brno: Masarykova univerzita, 2005. ISBN 80-210-3687-7.

ŠIMEK, Milan. *Trh práce*. Ostrava: Vysoká škola podnikání, a.s., 2005. ISBN 80-86764-26-5.

ŠIMONÍK, Oldřich. *Úvod do didaktiky základní školy*. Brno: Digitální tisk: MSD, 2005. ISBN 80-86633-33-0.

ŠVARCOVÁ, Iva. *Základy pedagogiky*. Praha: VŠCHT, 2008. ISBN 978-80-7080-690-6.

ÚLOVEC, Martin. *Potřeby zaměstnavatelů a připravenost absolventů škol – komparační analýza*. Praha: Národní ústav pro vzdělávání, školské poradenské zařízení a zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků, 2014.

VALENTA, Josef. *Didaktika osobnostní a sociální výchovy*. Grada Publishing, a.s., 2014. ISBN 978-80-247-4473-5.

VEČERNÍK, Jiří. a kol.: *Lidské zdroje v České republice*. Praha: Národní vzdělávací fond, 1999. ISBN 80-211-0325-6.

VOJTÍŠEK, Petr. *Výzkumné metody*. Praha: Vyšší odborná škola sociálně právní v Praze, 2012. ISBN 978-80-905109-3-7.

VORLÍČEK, Chrudoš. *Úvod do pedagogiky*. Praha: H & H, 2000. ISBN 80-86022-79-X.

Elektronické zdroje:

Český statistický úřad. *VĚK A VZDĚLÁNÍ NEZAMĚSTNANÝCH* [online]. 2021 [cit. 2021-8-10]. Dostupné z:

<https://www.czso.cz/documents/10180/142141245/25013021106.pdf/2fd76816-f6d3-4ddf-b218-51e9c8540858?version=1.1>

Český statistický úřad. *V českých městech žijí skoro tři čtvrtiny obyvatelstva: Statistika a my* [online]. 2012 [cit. 2021-9-17]. Dostupné z:

https://www.czso.cz/documents/10180/20555415/1804120426_27.pdf/d216b1ce-ec0d-48c5-bff1-7124f5a925a7?version=1.0

Český statistický úřad. *Základní charakteristiky ekonomického postavení obyvatelstva ve věku 15 a více let* [online]. 2021 [cit. 2021-8-10]. Dostupné z:

https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=vystup-objekt&z=T&f=TABULKA&skupId=426&katalog=30853&pvo=ZAM01-C&pvo=ZAM01-C&u=v413_VUZEMI_97_19#w=

Český svaz žen. *Zpráva o činnosti* [online]. 2015 [cit. 2021-8-11]. Dostupné z: <http://csz.cz/wp-content/uploads/2020/08/VZ-CSZ-2015.pdf>

Jihlava: *Historie města* [online]. Statutární město Jihlava: Copyright 2021 © [cit. 2021-12-13]. Dostupné z: <https://www.jihlava.cz/historie/d-516667/p1=105573>

Jihlava: *Vzdělávání* [online]. Statutární město Jihlava: Copyright 2021 © [cit. 2021-12-13]. Dostupné z <https://www.jihlava.cz/vzdelavani/ms-103367/p1=103367>

JÍRŮ, J. a kol. *České zvyky a tradice na venkově a ve městě* [online]. Hospodářská a kulturní studia (HKS), 2014 [cit. 2021-9-17]. Dostupné z:

http://www.hks.re/wiki/zs2014:lichy_tyden_17:ceske_zvyky_a_tradice_na_venkove_a_ve_meste

Krajský úřad Kraje Vysočina. *Vítejte na Vysočině* [online]. 2021 [cit. 2021-9-16].

Dostupné z: <https://www.kr-vysocina.cz/vitejte-na-vysocine/d-4000086/p1=1205>

LYSKOVÁ, Taťána. *Jak uspět v roce 2021? Tohle je 10 nejžádanějších pracovních pozic podle LinkedInu* [online]. 2021 [cit. 2021-8-11]. Dostupné z: <https://forbes.cz/jak-uspjet-v-roce-2021-tohle-je-10-nejzadanejsich-pracovnich-pozic-podle-linkedin/>

Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR. *Evidence uchazečů o zaměstnání a podpora v nezaměstnanosti* [online]. 2021 [cit. 2021-8-10]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/-/evidence-uchazecu-o-zamestnani-a-podpora-v-nezamestnanosti>

Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR. *Podpora zaměstnávání mladých z peněz EU funguje, pomáhá absolventům škol najít si místo* [online]. 2019 [cit. 2021-8-11]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/documents/20142/511219/TZ+-+NK%C3%9A+Podpora+zam%C4%9Bstn%C3%A1v%C3%A1n%C3%AD+mlad%C3%BDch+z+pen%C4%9Bz+EU+funguje%2C+pom%C3%A1h%C3%A1+absolvent%C5%AFm+%C5%A1kol+naj%C3%ADt+si+m%C3%ADsto.pdf/edd61a5d-91b2-54fd-d4ea-bae6ac1d10de>

Národní pedagogický institut ČR. *Uplatnění absolventů škol na trhu práce 2019* [online]. 2020 [cit. 2021-8-14]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/absolventi-skol-a-mladistvi>

Úřad práce ČR. *Absolventi škol a mladiství* [online]. 2021 [cit. 2021-8-11]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/absolventi-skol-a-mladistvi>

Úřad práce ČR. *Seznam rekvalifikačních kurzů, které realizujeme* [online]. 2021 [cit. 2021-8-11]. Dostupné z: <https://www.uradprace.cz/rekvalifikace-13>

Úřad práce ČR. *Rekvalifikace* [online]. 2021 [cit. 2021-8-11]. Dostupné z: <https://www.uradprace.cz/rekvalifikace>

Úřad práce ČR. *Základní práva a povinnosti uchazeče o zaměstnání a zájemce o zaměstnání* [online]. 2021 [cit. 2021-8-11]. Dostupné z: <https://www.uradprace.cz/prava-a-povinnosti-uchazece-a-zajemce>

Krajský úřad Kraje Vysočina. *Vítejte na Vysočině* [online]. 2021 [cit. 2021-9-16]. Dostupné z: <https://www.kr-vysocina.cz/vitejte-na-vysocine/d-4000086/p1=1205>

Krajský úřad Kraje Vysočina. *Seznamy škol a školských zařízení v Kraji Vysočina* [online]. 2021 [cit. 2021-9-19]. Dostupné z: <http://extranet.kr-vysocina.cz/seznam-skol/zakladni-skoly/jihlava>

Krajský úřad Kraje Vysočina. *Seznamy škol a školských zařízení v Kraji Vysočina* [online]. 2021 [cit. 2021-9-19]. Dostupné z: <http://extranet.kr-vysocina.cz/seznam-skol/stredni-skoly-a-vos/jihlava>

OUŘEDNÍČEK, Martin; TEMELOVÁ, Jana. *Současná česká suburbanizace a její důsledky: Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. [cit. 2021-9-17]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/soucasna-ceska-suburbanizace-a-jeji-dusledky.aspx>

ŠÍMA, Matouš. *Úspěšně podnikat se dá všude. Přečtěte si, jaké výhody má vesnice* [online]. 2012 [cit. 2021-9-17]. Dostupné z: <https://www.podnikatel.cz/clanky/uspesne-podnikat-se-da-vsude-precete-si-jake-vyhody-ma-vesnice//>

Zákon č. 128/2000 Sb., Zákon o obcích (obecní zřízení), Zákony pro lidi [online],[cit. 2021-10-22]. Dostupné na: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-128>

Zákon č. 561/2004 Sb., Školský zákon, Ministerstvo školství, tělovýchovy a mládeže ČR [online],[cit. 2021-08-11]. Dostupné na: <https://www.msmt.cz/dokumenty-3/skolsky-zakon-ve-zneni-ucinnem-od-11-7-2020>

Zákon č. 262/2006 Sb., Zákoník práce, Zákony pro lidi [online],[cit. 2021-08-11]. Dostupné na: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2006-262>

Vysoká škola polytechnická Jihlava [online],[cit. 2021-09-02]. Dostupné na: <https://www.vspj.cz/>

JAKUBCOVÁ, Hana. *Třebíčský deník.cz*. [online]. 2019 [cit. 2021-11-13]. Dostupné z: https://trebicky.denik.cz/zpravy_region/zapadomoravska-vysoka-skola-definitivne-zmizela-z-mapy-trebice-20190224.html

Základní škola a mateřská škola Batelov [online]. 2021 [cit. 2021-10-9]. Dostupné z: <https://www.zsbatelov.cz/?q=dokumenty>

8 Seznam tabulek a grafů

Seznam tabulek:

Tabulka č. 1: Základní školy podle zřizovatele – školy, třídy a žáci, ve školním roce 2020/21

Tabulka č. 2: Základní školy – počet tříd v časové řadě 2014/15–2020/21

Tabulka č. 3: Základní školy – počet žáků v časové řadě 2014/15–2020/21

Tabulka č. 4: Základní školy – počet žáků v časové řadě 2014/15–2020/21

Tabulka č. 5: Střední školy – školy, třídy, žáci, nově přijatí, absolventi a učitelé, ve školním roce 2020/21

Tabulka č. 6: Střední školy podle druhu středního vzdělávání – školy a žáci ve školním roce 2020/21

Tabulka č. 7: Vyšší odborné školy ve školním roce 2020/21

Tabulka č. 8: Vyšší odborné školy – studenti ve školním roce 2020/21

Tabulka č. 9: Pohlaví respondentů

Tabulka č. 10: Obtížnost volby povolání (dle pohlaví)

Tabulka č. 11: Obtížnost volby povolání (dle bydliště)

Tabulka č. 12: Co nejvíce ovlivnilo respondenty při výběru povolání (dle pohlaví)

Tabulka č. 13: Co nejvíce ovlivnilo respondenty při výběru povolání (dle bydliště)

Tabulka č. 14: Vliv oblíbených předmětů při výběru studia (dle pohlaví)

Tabulka č. 15: Vliv oblíbených předmětů při výběru studia (dle bydliště)

Tabulka č. 16: Kdo respondenty ovlivnil v budoucím studiu (dle bydliště)

Tabulka č. 17: Ovlivnění výběru studia dnem otevřených dveří na škole (dle pohlaví)

Tabulka č. 18: Ovlivnění výběru studia dnem otevřených dveří na škole (dle bydliště)

Tabulka č. 19: Názor rodičů respondentů na výběr školy (dle pohlaví)

Tabulka č. 20: Názor rodičů respondentů na výběr školy (dle bydliště)

Tabulka č. 21: Jaký typ školy si respondenti vybrali (dle pohlaví)

Tabulka č. 22: Jaký typ školy si respondenti vybrali (dle bydliště)

Tabulka č. 23: Jakého nejvyššího vzdělání chtějí respondenti dosáhnout (dle pohlaví)

Tabulka č. 24: Jakého nejvyššího vzdělání chtějí respondenti dosáhnout (dle bydliště)

Seznam grafů:

Graf č. 1: Pohlaví respondentů

Graf č. 2: Obtížnost volby povolání (dle pohlaví)

Graf č. 3: Obtížnost volby povolání (dle bydliště)

Graf č. 4: Co nejvíce ovlivnilo respondenty při výběru povolání (dle pohlaví)

Graf č. 5: Co nejvíce ovlivnilo respondenty při výběru povolání (dle bydliště)

Graf č. 6: Vliv oblíbených předmětů při výběru studia (dle pohlaví)

Graf č. 7: Vliv oblíbených předmětů při výběru studia (dle bydliště)

Graf č. 9: Kdo respondenty ovlivnil v budoucím studiu (dle bydliště)

Graf č. 10: Ovlivnění výběru studia dnem otevřených dveří na škole (dle pohlaví)

Graf č. 11: Ovlivnění výběru studia dnem otevřených dveří na škole (dle bydliště)

Graf č. 12: Názor rodičů respondentů na výběr školy (dle pohlaví)

Graf č. 13: Názor rodičů respondentů na výběr školy (dle bydliště)

Graf č. 14: Jaký typ školy si respondenti vybrali (dle pohlaví)

Graf č. 15: Jaký typ školy si respondenti vybrali (dle bydliště)

Graf 16: Jakého nejvyššího vzdělání chtějí respondenti dosáhnout (dle pohlaví)

Graf 17: Jakého nejvyššího vzdělání chtějí respondenti dosáhnout (dle bydliště)

Přílohy

Příloha 1: Dotazník pro absolventy 9. tříd základních škol

Příloha 2: Otázky k rozhovoru s kompetentními pracovníky základních škol

Příloha 1: Dotazník pro absolventy 9. tříd základních škol

Milí žáci,

právě máte za sebou důležité rozhodování o budoucím povolání, proto vás prosím o vyplnění tohoto krátkého dotazníku. U každé otázky označte jednu nebo více možností, jak je u otázky uvedeno. Dotazník je zcela anonymní, proto nevyplňujte své jméno.

1. Jsem
  - Dívka
  - Chlapec

2. Volba budoucího povolání je:
  - Velmi obtížná
  - Komplikovaná
  - Lehká

3. Co Tě nejvíce ovlivnilo při výběru povolání? (můžeš označit více možností)
  - Doporučení rodičů
  - Zájem o daný obor
  - Zvladatelná obtížnost studia
  - Následné uplatnění na trhu práce
  - Nejvyšší pravděpodobnost vystudování vysoké školy
  - Jiné – vypište .....

4. Hrály při volbě střední školy/učiliště částečně roli Tvoje oblíbené předměty?
  - Ne
  - Ano

5. Která osoba Tě během volby dalšího studia nejvíce ovlivnila? (můžeš označit více možností)
  - Matka
  - Otec
  - Třídní učitel
  - Jiný vyučující

- Výchovný poradce
- Kamarád
- Někdo jiný, vypiš .....

6. Ovlivnil Tvé rozhodnutí den otevřených dveří na střední škole/učilišti, pokud ses jej účastnil/a?

- Ano, zúčastnil/a jsem se o moje rozhodnutí ovlivnil.
- Ano, zúčastnil/a jsem se o moje rozhodnutí neovlivnil.
- Ne, nezúčastnil/a jsem se.

7. Souhlasí rodiče/zákonní zástupci s volbou školy?

- Nechali rozhodnutí zcela na mě
- Spíše souhlasí
- Spíše nesouhlasí
- Vůbec se o to nezajímají

8. Jaký typ školy jsi si zvolil/a?

- Dál studovat nebudu, nastoupím do práce
- Střední odborné učiliště bez maturity
- Střední odborné učiliště s maturitou
- Střední odbornou školu
- Gymnázium

9. Jakého nejvyššího vzdělání chceš dosáhnout?

- Základní
- Středoškolské (bez maturity)
- Středoškolské (s maturitou)
- Vyšší odborné
- Vysokoškolské
- Zatím jsem o tom, neuvažoval/a

Děkuji za vyplnění dotazníku a přeji šťastnou volbu při výběru školy i budoucího povolání ☺

Příloha 2: Otázky k rozhovoru s kompetentními pracovníky základních škol

Rozhovor s ředitelkami/řediteli , zástupci základních škol, pedagogickými poradci:

Identifikační otázky:

1) Pohlaví?

- a) žena
- b) muž

2) Aktuální pracovní pozice?

- a) ředitelka/ředitel/zástupce
- b) pedagogický poradce

3) Doba praxe na uvedené pozici?

4) Lokalita školského zařízení?

- a) ve městě
- b) na vesnici

Otázky k výzkumnému tématu diplomové práce:

1) Domníváte se, že má žák představu o svém budoucím povolání?

2) Jaké aspekty žáka nejvíce ovlivňují, formují, při výběru jeho budoucího povolání?

3) Nakolik žáka ovlivňují, při výběru další školy, rodiče a rodina? Domníváte se, že profese či zaměstnání rodičů může predikovat jeho rozhodnutí, čím by rádo bylo, co bude studovat?

4) Domníváte se, že žák z neúplné rodiny může hůře rozhodovat při volbě dalšího studia?

5) Kdo, například mimo rodinu je osobou, která žáku napomáhá při výběru další školy?

6) Domníváte se, že žák preferuje výběr budoucí školy dle svých zájmů a koníčků?

7) Domníváte se, že žák sám iniciuje rozhovor ohledně volby svého budoucího povolání s někým s poradců? Kdo je nejčastěji tou osobou, kterou žák osloví?

8) Domníváte se, že žák při volbě povolání řeší i své budoucí uplatnění na trhu práce?

9) Mají žáci zájem o tzv. dny otevřených dveří na příslušných školách?

10) Je větší zájem žáků o další studium na středních školách nebo spíše na učilištích? Proč se domníváte, že tomu tak je?

11) Vnímáte, že pro současné žáky je rozhodování o dalším studiu náročným rozhodnutím? Rozhoduje se snadno nebo s problémy? O jaké problémy by se mohlo jednat?